

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची तिसरी यादी

महाराष्ट्र विधानपरिषद
तिसरे (पावसाळी) अधिवेशन, २०१७

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

**नागपूर शहरातील सार्वजनिक जागेवर मंदिर, मस्जिद, चर्च, बौद्ध विहार
उभारण्याच्या धोरणाबाबत**

- (१) ८२८२ (०६-०८-२०१५) श्री.प्रकाश गजभिये : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) नागपूर शहरात सार्वजनिक जागेवर बौद्ध विहाराचे व मंदिराचे बांधकाम करण्यास मनाई केलेली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्या ठिकाणी पोलीस यंत्रणा तेथील नागरिकांना त्रास देत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) अशी किती जागेवर मनाई केलेली आहे,
- (४) नागपूर शहरातील सार्वजनिक जागेवर बौद्ध विहारासाठी वेगळी जागा उपलब्ध करून देण्यास शासन विकास आराखड्यात समावेश करण्यास मान्यता देणार आहे काय,
- (५) महापालिकेने दहा धार्मिक स्थळांवर हातोडा मारून त्यांच्या भावना दुखावलेल्या आहेत, हे खरे काय,
- (६) राज्य शासन मंदिर, मस्जिद, चर्च, बौद्ध विहार च्या बांधकामाबाबत धोरण निश्चित करणार आहे काय व नागपूर विकास आराखड्यात याचा समावेश करणार आहे काय ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१९-०५-२०१७) : (१) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निदेशाप्रमाणे सार्वजनिक/शासकीय जागेवरील अनधिकृत धार्मिक स्थळे निष्कासित करण्याची कार्यवाही महापालिकेकडून वेळोवेळी केली जाते. त्याअर्थी सार्वजनिक जागेवर मंदिर बांधण्यास मनाई असल्याचे स्पष्ट होते.

(२) हे खरे नाही.

मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशानुसार अनधिकृत धार्मिक स्थळे निष्कासित करतेवेळी नागपूर महापालिकेच्या मागणीनुसार पोलीस बंदोबस्त पुरविण्यात येतो. यामध्ये नागरिकांना त्रास देण्याचा कोणताही उद्देश नाही.

(३) सर्वेक्षणाअंती एकूण १५०४ इतक्या जागेवर अनधिकृत धार्मिक स्थळे निष्कासित करण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) कोणत्याही शहराचा विकास आराखडा तयार करताना त्यामध्ये सार्वजनिक सोई-सुविधेसाठी व वापरासाठी शासकीय किंवा खाजगी जागेवर विविध आरक्षणे प्रस्तावित करण्यात येतात. त्यासाठी नियोजन प्रमाणके उपलब्ध आहेत. त्यानुसार प्रस्तावित लोकसंख्यावाढीचा विचार करून आरक्षणाखालील क्षेत्र व संख्या निश्चित करण्यात येते, मंजूर विकास आराखड्यात ज्या सार्वजनिक कारणासाठी जागा आरक्षित असले त्याच सार्वजनिक वापरासाठी त्या जागेचे भूसंपादन करून वापर करण्यात येतो.

धार्मिक स्थळाकरिता / बौद्ध विहारासाठी शहराच्या विकास आराखड्यात आरक्षण करण्याचे नियोजन प्रमाण निश्चित करण्यात आलेले नाही.

(५) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार आतापर्यंत नागपूर महानगरपालिकेकडून १०० अनधिकृत धार्मिक स्थळे निष्कासित केलेली आहेत. तथापि, भावना दुखावल्या बाबत नागपूर महानगरपालिकेस कोणत्याही तक्रारी प्राप्त झालेल्या नाहीत.

(६) उपरोक्त प्रश्न भाग ०४ च्या उत्तरात नमूद केल्याप्रमाणे

हिंगोली शहरातील नकाशात फेरबदल करून प्लॉट धारकांची फसवणुक केल्याबाबत

(२) ११८०८ (२३-१२-२०१५) : श्री.सतिश चव्हाण, श्री.अमरसिंह पंडित, श्री.विक्रम काळे, श्री.धनंजय मुंडे, श्री.अब्दुल्लाखान दुराणी : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हिंगोली शहरातील स. नं. ९७ नारायण नगर येथील जागेवर नगर परिषदेने दिनांक १६ मार्च, १९९१ ला डिमार्कटेड ले-आऊट मंजूर करून ३७ प्लॉटला मान्यता दिली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर ३७ प्लॉटला (सि.सर्वे नं. ५२०७) न.प. घर नंबर सुध्दा दिलेले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर जागेचा मान्यता असलेला मुळ नकाशा व संचिका सन २००५ ते २०१२ या कालावधीत नगर अभियंता ए.एच अग्रवाल यांच्या कालावधीत गहाळ झाल्याचे दिनांक ८/५/२०१५ रोजी नगर परिषदेने जागेच्या मुळ मालकास कळविले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, संचिका गहाळ झाली तर अॅड. गणेश घुले यांना दिनांक ६/७/२०१२ ला माहितीच्या अधिकारात चुकीचा नकाशा दर्शवून त्यात १ ते ३० प्लॉट असल्याचे दाखवले, हे खरे आहे काय,

(५) असल्यास, सदर नकाशात फेरबदल करून प्लॉट धारकांची फसवणुक केली आहे, हे ही खरे आहे काय व ती कोणी केली आहे,

(६) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, तदनुसार दोषीवर काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(७) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१९-०५-२०१७) : (१) नारायणनगर हिंगोली येथील सि.स.क्र. ९७ (भाग) येथील भुखंड क्र. १ ते ३२ अभिन्यासास संचालक, नगररचना, परभणी यांनी मान्यता दिली आहे. तसेच जिल्हाधिकारी, परभणी यांनी उपरोक्त १ ते ३२ भुखंडास अकृषिक परवानगी दिलेली आहे.

तथापि, या भुखंडावर नगरपरिषदेमार्फत क्र. १ ते ३७ भुखंडास मान्यता प्रदान करण्यात आल्याचे व सदर डिमार्केटेड ले-आऊट ज्यामध्ये ३७ प्लॉट दर्शविण्यात आलेले आहेत, अशा या ले-आऊटला सहायक संचालक, नगररचना यांची शिफारस नसल्याचे तसेच या अभिन्यासास जिल्हाधिकारी कार्यालयाची अकृषिक परवानगी नसल्याचे जिल्हाधिकारी यांनी कळविले आहे.

(२) सदर भुखंड क्र. ३३ ते ३७ मध्ये इमारत बांधकाम नाही, तथापि, मिळकत नंबर दिले असल्याचे जिल्हाधिकारी यांनी नमूद केले आहे.

(३) हे खरे आहे.

तथापि, कालांतराने सदरहू संचिका शोधून काढण्यात आली व सध्या सदर संचिका नगरपरिषद कार्यालयाच्या अभिलेख कक्षात उपलब्ध असल्याचे व तसे संबंधितास कळविल्याचे जिल्हाधिकारी यांनी नमूद केले आहे.

(४) हे खरे नाही.

अॅड. गणेश घुगे यांना खुल्या ८४० चौ.मी. जागेच्या चतुःसिमा तसेच मालकी नगरपरिषदेची असल्याचे कळविल्याचे जिल्हाधिकारी यांनी नमूद केले आहे.

(५) मूळ अभिन्यास धारक व इतर यांनी मुळ मंजूर अभिन्यास, ज्यामध्ये भुखंड क्र. १ ते ३२ दर्शविलेले होते, त्यामध्ये फेरफार करून नवीन डिमार्केटेड ले-आऊट दुसऱ्यांदा तयार करून (ज्यामध्ये मुळ अभिन्यासातील खुल्या जागेच्या क्षेत्रफळामध्ये भुखंड क्र. ३३ ते ३७ दर्शवून) त्यास तत्कालीन तहसिलदार तथा मुख्याधिकारी यांची स्वाक्षरी घेतल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(६) जिल्हाधिकारी, हिंगोली यांनी दिनांक ०८/०२/२०१६ रोजी खुली जागा ताब्यात घेण्याबाबत, नगरपरिषदेच्या अभिन्यासात योग्य ती दुरुस्ती करण्याबाबत, वाढीव भुखंड करण्यासंदर्भात जबाबदारी निश्चित करण्याचे आदेश दिले आहेत. याआदेशाविरुद्ध अपर आयुक्त, औरंगाबाद यांच्याकडे दाखल अपीलच्या अनुषंगाने जैसे थे बाबत आदेश पारित केलेले आहेत.

(७) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कुळ कायद्याचा भंग करून शेतकरी वा बिगर शेतकऱ्याने खरेदी केलेल्या
जमिनीचा व्यवहार कायदेशीर करण्याबाबत**

(३) १६८०४ (२७-०४-२०१६) श्री.शरद रणपिसे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.संजय दत्त : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शासनाची परवानगी न घेता सुमारे दोन हजार प्रकरणात सुमारे २५ हजार एकर जमीन खरेदीचे व्यवहार झालेले असून कुळ कायद्याचा भंग करून शेतकरी वा बिगर शेतकऱ्याने खरेदी केलेल्या जमिनीचा व्यवहार कायदेशीर करण्याबाबतचा निर्णय दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास शासनाने घेतला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, निर्णयाचे स्वरूप काय आहे,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (०१-०६-२०१७) : (१), (२), (३) व (४) महाराष्ट्र राज्यात कुळवहिवाट विषयक महाराष्ट्र कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम, हैद्राबाद कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम, १९५० आणि महाराष्ट्र कुळवहिवाट आणि शेतजमीन (विदर्भ प्रदेश) अधिनियम हे तीन अधिनियम अंमलात आहेत.

उक्त नमूद तीनही कुळवहिवाट कायद्यांमध्ये शेतकरी नसलेल्या व्यक्तींना शेतजमीन हस्तांतरीत करण्यास किंवा विक्री करण्यास आणि तसेच कुळ खरेदीदाराने खरेदी केलेल्या जमिनीची विक्री करण्यास निर्बंध आहेत.

कुळवहिवाट कायद्याच्या संबंधित कलमांन्वये बऱ्याच ठिकाणी शेतजमीन न्यायिकवत कार्यवाहीमध्ये अडकल्या आहेत आणि अशा कार्यवाहीचा अंतिम निर्णय होण्यासाठी बराच कालावधी लागत असल्यामुळे अशा जमिनी वापरासाठी किंवा विकासासाठी उपलब्ध होत नाहीत. अशा न्यायिकवत कार्यवाहीमध्ये अडकलेल्या जमिनी विकास प्रक्रियेत सामावून घेण्याच्या उद्देशाने उक्त तीनही कुळ वहिवाट अधिनियमांमध्ये सुधारणा करण्याचे विधेयक विधानमंडळाने संमत केल्यानंतर याबाबत सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.२०, दिनांक ०७/०५/२०१६ रोजी शासन राजपत्रात प्रसिध्द करण्यात आला आहे.

त्यानुसार कुळकायद्यातील तरतूदीच्या भंगामुळे अर्ध-न्यायिकवत प्रक्रियेत अडकलेल्या जमिनीच्या प्रकरणी पुढील आशयाची तरतूद करण्यात आली आहे :-

अ) अशा जमिनी शासन जमा होण्याबाबत अंतिम आदेश काढण्यात आलेला नसेल,

ब) संबंधित हस्तांतरीतीने धारण केलेले क्षेत्र कमाल जमीन धारण क्षेत्राहून अधिक नसेल, आणि अशी जमीन ही

i) शेती प्रयोजनासाठी वापरण्यात येणार असेल तर, अशा जमिनीच्या बाजार मूल्याच्या ५० टक्के रक्कम प्रदान केल्यास,

ii) शेती व्यतिरिक्त अन्य प्रयोजनासाठी अशी जमीन वापरण्यात येणार असेल तर, अशा जमिनीच्या बाजार मूल्याच्या ७५ टक्के रक्कम शासनास प्रदान केल्यास,

अशा जमिनीचे हस्तांतरण किंवा संपादन विधी अग्राह्य आहे असे मामलतदार/जिल्हाधिकारी घोषित करणार नाही.

राज्यात सिंचन वाढविण्यासंदर्भात करावयाची कार्यवाही

(४) १९४८७ (११-०८-२०१६) श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.सुनिल तटकरे, श्री.हेमंत टकले, श्री.किरण पावसकर, श्री.अनिल भोसले, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.अमरसिंह पंडित, श्री.जयवंतराव जाधव, श्री.रामराव वडकुते, श्री.खवाजा बेग, श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.आनंद ठाकूर, श्री.प्रकाश गजभिये : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात माहे ऑक्टोबर, २०१४ पासून तत्कालीन शासन सत्तेवर आल्यानंतर दीड वर्षात एक टक्काही सिंचन झाले नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सिंचन वाढविण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (१५-०५-२०१७) : (१) नाही.

राज्यात जून, २०१४, जून २०१५ व जून, २०१६ अखेर एकूण (अद्यावत) अनुक्रमे ४८.६६ लक्ष हेक्टर, ४९.१० लक्ष हेक्टर व ४९.५७ लक्ष हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण झाली आहे. सन २०१४ व २०१५ मध्ये राज्यामध्ये निर्माण झालेल्या अवर्षण परिस्थितीमुळे निर्मित पाणीसाठ्याच्या तुलनेत खालीलप्रमाणे कमी पाणीसाठा उपलब्ध झाला होता.

वर्ष	निर्मित पाणीसाठा	उ. पाणी साठा	टक्केवारी
२०१४	३७२४३	२८८८६	७७.५६%
२०१५	३८०८०	२११५६	५५.५७%

टंचाई परिस्थितीमध्ये पिण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात पाणी आरक्षित केल्याने सिंचनासाठी अत्यल्प पाणी उपलब्ध झाले होते. त्यामुळे सन २०१४-१५ व सन २०१५-१६ मध्ये प्रत्यक्ष सिंचन हे अनुक्रमे २५.०९ लक्ष हेक्टर (म्हणजेच जून, २०१४ अखेर निर्मित सिंचन क्षमतेच्या ५१.५६%) व १९.८७ लक्ष हेक्टर (म्हणजेच जून, २०१५ अखेर निर्मित सिंचन क्षमतेच्या ४०.४७%) झाले आहे.

(२) सिंचन वाढविण्यासाठी शासनाने नलिकेद्वारे सिंचन वितरण, बारमाही पिकांना सूक्ष्म सिंचन अनिवार्य करणेकरिता पथदर्शी प्रकल्प राबविणे, विशेष दुरुस्तीविस्तार व सुधारणा अंतर्गत विविध प्रकल्पांच्या अत्यावश्यक दुरुस्त्या करणे, विभागांच्या यांत्रिकी संघटनेद्वारे कालवा स्वच्छता दुरुस्ती करणे इत्यादी कार्यवाही करण्यात आली/येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबई वांद्रे येथील मागासवर्गीय मुलांच्या वसतिगृहासाठी राखीव असणार
भूखंड अनधिकृतपणे वितरित करण्यात आल्याबाबत**

(५) १९९२४ (१६-०८-२०१६) श्री.प्रकाश गजभिये, श्री.हेमंत टकले, श्री.रामराव वडकुते, श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.किरण पावसकर, श्री.आनंद ठाकूर, श्री.खवाजा बेग, श्री.सुनिल तटकरे, श्री.अनिल भोसले, अॅड.जयदेव गायकवाड : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४०४७३ ला दिनांक १० मार्च, २०१६ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे वांद्रे स.क्र.३४१ मधील मागासवर्गीय यांच्या वसतिगृहासाठी समाजकल्याण विभागाला दिलेली अनुक्रमे २४६३.६२५ चौ.मी. व ८२३.८ चौ.मी. इतकी जमीन समाजकल्याण विभागाला कोणत्या अटी व शर्तीवर देण्यात आली होती,

(२) असल्यास, सदर जमीन समाजकल्याण विभागाकडून काढून घेण्याची कारणे काय आहे,

(३) असल्यास, उक्त जागेवर कोणत्या प्रकारचे बांधकाम करणात आले आहे,

(४) असल्यास, प्रस्तुत प्रकरणी महसूल व वन विभागाने दिनांक १४/१/२०१६ रोजी नियुक्ती केलेल्या एक सदस्य समितीने आपला अहवाल शासनास सादर केला आहे काय, अहवालातील निष्कर्ष काय आहेत व त्यानुसार याप्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (२५-०५-२०१७) : (१) मौजे वांद्रे, स.क्र. ३४१ मधील ५००० चौ. याई जमीन जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर जिल्हा यांचे आदेश दि.२९/०२/१९६४ अन्वये मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांचे वसतिगृह बांधण्यासाठी संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्याकडे खालील अटी व शर्तीवर हस्तांतरीत करण्यास मान्यता देण्यात आली होती.

- i. मंजूर प्रयोजनासाठीच जमिनीचा वापर करण्यात यावा.
- ii. संचालक समाजकल्याण यांना उक्त जमिनीची आवश्यकता नसल्यास सदर जमीन महसूल विभागाला परत करावी लागेल.
- iii. कार्यकारी अभियंता, एक्सप्रेस हायवे डिव्हिजन, अंधेरी यांचेकडून पोच रस्त्याकरीत ना-हरकत प्रमाणपत्र घ्यावे.
- iv. इमारतीच्या बांधकामाचे आराखडे शासकीय वास्तुविद्याविशारद यांचेकडून मंजूर करून घ्यावेत.
- v. जमिनीचा ताबा मिळाल्यापासून दोन वर्षांच्या आत इमारतीचे बांधकाम पूर्ण करावे लागेल.
- vi. जमिनीचा वापर मंजूर प्रयोजनासाठी न केल्यास जमीन शासन जमा करण्यात येईल.

(२) व (३) समाजकल्याण विभागाने जमिनीचा वापर मंजूर प्रयोजनासाठी न केल्याने जमीन काढून घेण्याबाबत जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर यांच्याकडून शासनास अहवाल प्राप्त झाला असता शासन जापन, महसूल व वन विभाग दि.०४/०८/१९८३ व दि. २०/१०/१९८३ अन्वये सदरचा भूखंड समाजकल्याण विभागाकडून काढून घेण्यात आला व सदरहू जमीन मे.

असोसिएटड जर्नल्स प्रा. लि. या संस्थेस दैनिक वृत्तपत्राच्या प्रकाशनासाठी व नेहरू लायब्ररी कम रिसर्च इन्स्टिट्यूट स्थापन करण्यासाठी प्रदान करण्यात आली. बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने सदर भूखंडावर ५ व्या मजल्यापर्यंत बांधकामास परवानगी दिली आहे. सदर जागेवर तळमजला + ५ मजले असे अर्धवट इमारतीचे बांधकाम आहे.

(४) व (५) या जमिनीविषयी अनियमिततेच्या अनुषंगाने शासनास प्राप्त झालेल्या तक्रारीच्या चौकशी करिता शासन निर्णय दि. १४/१/२०१६ अन्वये एक सदस्यीय समिती नियुक्त करण्यात आली होती. सदर समितीचा अहवाल शासनास प्राप्त झालेला असून सदर अहवालाच्या अनुषंगाने पुढील उचित निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

परभणी जिल्हयातील शिर्शी पुल बांधकामातील गैरप्रकारांबाबत

(६) १९९७२ (१६-०८-२०१६) श्री.अब्दुल्लाखान दुर्गाणी, श्री.सुनिल तटकरे, श्री.अमरसिंह पंडित : तारांकित प्रश्न क्र. २७९१ ला दिनांक १३ मार्च, २०१५ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्हयातील शिर्शी पुलाच्या बांधकामास निधी मिळण्यासाठी अधिकाऱ्यांनी बोगस दस्तावेज केंद्र शासनाकडे सादर करून फसवणूक केल्याचे महालेखापाल यांच्या निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या प्रकरणी बांधकाम विभागाने संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांची चौकशी करून काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, सदरील दोषी अधिकारी, कंत्राटदार व इतर यंत्रणेबाबत थोडक्यात माहिती काय आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (०१-०६-२०१७) : (१) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य यांच्या परिच्छेदातील आक्षेप कॅगच्या अहवालात समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

(२) व (३) कॅगचा अहवाल प्राप्त झाला असून त्यातील आक्षेपाबाबत अनुपालन सादर करण्याची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

नाशिक येथे कृषी टर्मिनल मार्केट उभारण्याबाबत

(७) २००८२ (१९-०८-२०१६) डॉ.अपूर्व हिरे : तारांकित प्रश्न क्रमांक १४९४८ ला दिनांक ३१ मार्च, २०१६ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक टर्मिनल मार्केटच्या उभारणीकरिता आवश्यक असलेल्या मौजे पिंपरी सय्यद येथील शासन मालकीची १०० एकर जमीन टर्मिनल मार्केटची नोडल एजन्सी असलेल्या महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळास विनामुल्य उपलब्ध करून देण्याची सुरु असलेली प्रक्रिया पूर्ण झाली आहे काय,

वि.प. ३ (८)

- (२) असल्यास, नाशिक येथे कृषि टर्मिनल मार्केट उभारण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुभाष देशमुख (२३-०५-२०१७) : (१) नाही. सदर प्रस्तावावर कार्यवाही सुरु आहे.
(२) व (३) मौजे पिंपरी सय्यद, जिल्हा नाशिक येथील प्रस्तावित शासकीय जागेची प्रत्यक्ष स्थळ पाहणी करून अहवाल सादर करण्याच्या सूचना पणन संचालकांना देण्यात आल्या आहेत.

**मंगळवेढा तालुक्यातील (जि.सोलापूर) रोजगार हमी योजनेमधील
ग्रामरोजगार सेवकांचे मानधन देण्याबाबत**

- (८) २०२७८ (२०-०८-२०१६) श्री.रामहरी रुपनवर, श्री.संजय दत्त : सन्माननीय रोजगार हमी योजना मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मंगळवेढा तालुक्यातील (जि.सोलापूर) ग्रामपंचायतीने महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधील यंत्रणास्तरावर केलेल्या कामावरील ग्राम रोजगार सेवकांचे मानधन देण्याबाबत तहसील कार्यालयाकडून विलंब केला जात असल्याचे माहे एप्रिल, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आणले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, तहसील कार्यालयाने शासनाच्या परिपत्रकांचा आधार घेत हे मानधन पंचायत समितीने द्यावे असे पत्रान्वये कळविले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयकुमार रावल (०७-०६-२०१७) : (१) होय.

(२) होय.

मा.आयुक्त, महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीणरोजगार हमी योजना महाराष्ट्र यांचे परिपत्रक क्र. मगारोहयो/ पंचायत/ ग्रा. रो. से. मानधन/२०१५/१८९६, दि.१७/११/२०१५ यानुसार सदर प्रकरणी तहसिलदार मंगळवेढा यांनी, गटविकास अधिकारी, मंगळवेढा यांना ग्रामरोजगार सेवकांचे वेतन अदा करण्याबाबत कळविले होते.

(३) सदर प्रकरणी गटविकास अधिकारी, मंगळवेढा यांनी दिनांक ३/८/२०१६ रोजी पंचायत समित मार्फत सर्व ग्रामरोजगार सेवकांचे मानधन अदा केले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

औरंगाबाद ते पैठण या राज्य मार्गाच्या चौपदीकरणाबाबत

(९) २२६७५ (१६-०८-२०१६) श्री.विक्रम काळे, श्री.हेमंत टकले, श्री.अमरसिंह पंडित, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.खवाजा बेग : तारांकित प्रश्न क्रमांक ११५५१ ला दिनांक ८ डिसेंबर, २०१५ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) औरंगाबाद ते पैठण या राज्य मार्गाच्या चौपदीकरणाच्या कामास शासनस्तरावर मंजूरी देण्यात आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मंजूरी दिलेल्या कामाचा तपशील काय आहे व त्या कामाची माहे जून, २०१६ अखरेची सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (०१-०६-२०१७) : (१) प्रश्नांकित रस्ता राष्ट्रीय महामार्ग म्हणून तत्त्वतः रस्ते वाहतूक व महामार्ग, भारत सरकार यांनी घोषित केला आहे. त्यामुळे हा रस्ता केंद्र शासनाकडे हस्तांतरित करण्यात येऊन रस्त्याच्या सुधारणेचे व इतर काम केंद्र शासनामार्फत होणे अपेक्षित आहे.

(२) व (३) रस्त्याची किरकोळ दुरुस्ती करून रस्ता वाहतूकीसाठी सुस्थितीत ठेवण्याची कार्यवाही सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत करण्यात येत आहे.

राज्यातील महापालिकांची कचरा समस्या सोडविण्याबाबत

(१०) २३२४२ (२४-०८-२०१६) श्री.गोपिकिशन बाजोरीया : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अकोला तसेच राज्यातील सर्वच महापालिकांमध्ये कचऱ्याची समस्या निर्माण झाली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कचऱ्यामध्ये प्लास्टिक पिशव्यांचा समावेश असल्याने त्याचे विघटन करण्याची पद्धत अद्याप विकसित न झाल्यामुळे विविध समस्या निर्माण होत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त कचऱ्याच्या समस्येमुळे परिसरातील नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात येऊन सर्वत्र साथीचे आजार मोठ्या प्रमाणात पसरत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, कचऱ्याची समस्या कायमस्वरूपी सोडविण्याकरिता तसेच कचऱ्यापासून वीज निर्मिती करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१९-०५-२०१७) : (१) अकोला व्यतिरिक्त राज्यातील काही महानगरपालिका क्षेत्रात काही प्रमाणात कचऱ्याची समस्या निर्माण झाली आहे, हे खरे आहे.

(२) ५० मायक्रॉन पेक्षा कमी जाडी असलेल्या प्लास्टिकचे विघटन करण्यात अडचणी येतात हे खरे आहे. तथापी, काही शहरांमध्ये घनकचऱ्याचे वर्गीकरण करून त्यातील प्लास्टिकवर पुनःप्रक्रिया करण्यात येत आहे.

(३) कचऱ्याच्या समस्येमुळे साथीचे आजार पसरल्याची बाब आढळून आली नाही.

(४) घनकचऱ्याचे विलगीकरण केल्याशिवाय घनकचऱ्यावर प्रक्रिया करणारे प्रकल्प यशस्वी होत नाहीत. यास्तव दिनांक १ मे, २०१७ पासून घनकचऱ्याचे निर्मितीच्या जागीच विलगीकरण करण्याची मोहिम राज्यामध्ये राबविण्यात येत असून ओल्या कचऱ्यावर विकेंद्रित पध्दतीने प्रक्रिया करणे प्रस्तावित आहे. तसेच सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम विलगीकरण आहे. तसेच सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम विलगीकरण करून त्यावर पुनःप्रक्रिया करण्यात येणार आहे. राज्यातील काही शहरांमध्ये वीज निर्मिती प्रकल्प राबविण्यात येत आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सायन रुग्णालयातील किडनी रॅकेट प्रकरण

(११) २४३९८ (०४-०१-२०१७) श्री.जगन्नाथ शिंदे : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) श्रीमती नंदा तुळशीराम केदारे यांना माहे मार्च, २०१३ मध्ये वा त्यादरम्यान काही आजार झाल्याने त्यांना वॉर्डबॉयने सायन रुग्णालयातील डॉक्टरांकडे नेल्यानंतर डॉक्टरांनी केलेल्या तपासणीत त्यांना टी.बी. हा आजार असल्याचे निदान झाले मात्र तेथील डॉक्टरांनी टी.बी. ऐवजी थायरॉईड या आजारावर उपचार सुरु केले व त्यांच्यावर छोटी शस्त्रक्रिया करावी लागेल अशाप्रकारे फसवून त्यांच्या दोन्ही किडन्या काढून घेतल्यामुळे त्यांचे दिनांक १७ एप्रिल, २०१३ रोजी वा त्यासुमारास निधन झाले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तदनंतर माहिती अधिकारांतर्गत अर्ज करूनही गोपनियतेच्या नावाखाली तीन वर्षांपासून शवविच्छेदन अहवाल राखून ठेवण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू किडनी रॅकेटप्रकरणी संबंधित डॉक्टरांवर नजीकच्या पोलीस स्टेशनला तक्रार नोंदविण्यास गेले असता संबंधित पोलीस स्टेशनमधील कर्मचाऱ्यांनी तक्रार न नोंदविता प्रकरण मिटवण्याचा सल्ला श्री.तुळशीराम केदारे यांना देऊन संबंधित डॉक्टरांनी रुपये १५ लाख देण्याचा प्रयत्न केला आहे, यामुळे वडाळा पोलीस स्टेशन, बृहन्मुंबई पोलीस आयुक्त, मा.मुख्यमंत्री यांचेकडे मागील तीन वर्षांपासून सातत्याने पाठपुरावा करूनही श्री.केदारे यांच्या तक्रारीकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करण्यात आलेले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून सायन रुग्णालयातील डॉक्टरांच्या किडनी रॅकेट प्रकरणी श्री.केदारे यांनी केलेल्या तक्रारीनुषंगाने संबंधित दोषींविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१९-०५-२०१७) : (१) नंदा तुळशीराम केदारे यांना माहे मार्च, २०१३ मध्ये अन्ननलिकेचा कर्करोग झाला होता. तसेच त्यांना आधापासूनच फुप्फूसाचा टी.बी. असल्याचे निदर्शनास आले होते. त्यांना थायरॉईडचा कोणताही आजार नव्हता.

श्रीमती नंदा केदारे यांच्यावर दिनांक १६/०४/२०१३ रोजी अन्ननलिकेच्या कर्करोगाची शस्त्रक्रिया करण्यात आली होती. ऑपरेशननंतर श्रीमती नंदा केदारे या २४ तास अतिदक्षता विभागांमध्ये ह्यात होत्या. त्यांचे दिनांक १७/०४/२०१३ रोजी निधन झाले. तथापि, त्यांच्या दोन्ही किडन्या काढल्या हे खरे नाही अथवा त्यांच्यावर किडन्या काढण्याची कोणतीही शस्त्रक्रिया झालेली नाही.

वैद्यकीय मानकानुसार कर्करोग किंवा दुसरा कोणताही रोग झालेल्या मनुष्याच्या किडन्या रोपणासाठी वापरता येत नाहीत.

(२) श्रीमती नंदा केदारे यांच्या मृत्यूचे कारण अन्ननलिकेचा कर्करोग हे होते, त्यामुळे त्यांचे शवविच्छेदन झाले नाही.

सबब त्यांचा शवविच्छेदन अहवाल राखून ठेवण्यात आला हे खरे नाही.

(३) सदर प्रकरणी संबंधित डॉक्टरांनी रुपये १५ लाख देण्याचा प्रयत्न केल्याची कोणतीही माहिती महानगरपालिकेकडे उपलब्ध नाही.

तथापि, श्री.केदार यांनी सायन रुग्णालयातील डॉक्टरांच्या हलगर्जीपणामुळे त्यांच्या पत्नी श्रीमती केदार यांचा मृत्यू झाल्याबाबत व त्यांच्या किडन्या काढल्याबाबत सायन पोलीस स्टेशनमध्ये दिनांक १३/०७/२०१३ रोजी तक्रार अर्ज दाखल केला आहे.

सदर तक्रार अर्जाच्या अनुषंगाने सायन पोलीस स्टेशनमार्फत चौकशी करण्यात आली असून, सदर प्रकरणी डॉक्टरांनी कोणताही हलगर्जीपणा केला नसल्याने, तसेच डॉक्टरांनी श्रीमती केदार यांच्या किडन्या काढल्या कोणतीही कारवाई करता येत नसल्याचा अहवाल त्यांनी दिला आहे.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील महापालिका क्षेत्रांत महिलांसाठी स्वच्छतागृहे उपलब्ध करून देणेबाबत

(१२) २४८३७ (०४-०१-२०१७) श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.किरण पावसकर, श्री.हेमंत टकले : तारांकित प्रश्न क्रमांक १५६९५ ला दिनांक २३ मार्च, २०१६ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने जनहित याचिका क्र. ९८/२०११ मध्ये राज्यातील महानगरपालिका क्षेत्रात महिलांना स्वच्छतागृहांची सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत आदेश दिल्यानंतर महापालिका आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली योजनेच्या कार्यवाहीसाठी गठीत करण्यात आलेल्या समितीने प्रत्येक महानगरपालिकेच्या क्षेत्रात शौचालये बांधली नाहीत असे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अशी एकूण किती शौचालये बांधणे आवश्यक असल्याचे यासंदर्भात गठीत केलेल्या समितीने निश्चित केले आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१९-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) पुढील प्रमाणे नमूद शहरांमध्ये महिलांसाठी शौचालय उभारण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

भिवंडी-निजामपूर - २५ फायबर टॉयलेट,

वसई-विरार - २५ ठिकाणी ९६ सिट्स,

नाशिक - ६ विभागात ११९ ठिकाणी,

सांगली-मिरज-कुपवाड - २७ ठिकाणी,

औरंगाबाद - ६८ सिट्स,

मालेगाव - वर्दळीच्या ठिकाणी २ स्वच्छता गृहे

धुळे - ५

या व्यतिरिक्त इतर महानगरपालिकांमध्ये महिलांसाठी उभारण्यात येणाऱ्या शौचालयाची संख्या निश्चित करण्यात येत आहे.

पुणे महानगरपालिकेच्या रुग्णालयांमध्ये अग्निशमन यंत्रणा बसविण्याबाबत

(१३) २५६९८ (०४-०१-२०१७) श्री.अनिल भोसले, श्री.जयवंतराव जाधव, अॅड.जयदेव गायकवाड, श्री.खवाजा बेग : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पुणे महानगरपालिकेच्या सतरापैकी केवळ चार रुग्णालयांमध्ये अग्निरोधक यंत्रणा (फायर फायटिंग सिस्टिम) बसविण्यात आल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, रुग्णांच्या जीवाला असणारा धोका टाळण्याकरिता अन्य रुग्णालयांमध्ये अग्निशमन यंत्रणा बसविण्याकरिता शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (२४-०५-२०१७) : (१) व (२) पुणे महानगरपालिकेच्या आरोग्य विभागामार्फत सर्व १७ रुग्णालयांमध्ये प्राथमिक स्वरूपाची अग्निरोधक यंत्रणा बसविण्यात आलेली असून कमला नेहरु रुग्णालय, डॉ. नायडू सांसर्गिक रोग रुग्णालय, भारतरत्न स्व. राजीव गांधी रुग्णालय, राजमाता जिजाऊ प्रसुतिगृह येथे परिपूर्ण अग्निरोधक यंत्रणा बसविण्यात आली आहे.

पुणे महानगरपालिकेच्या अग्निशमन विभागाकडे सर्व रुग्णालयांकरिता फायर ऑडिट करणे बाबत पत्र व्यवहार करण्यात आलेला असून सन २०१७-१८ च्या अर्थसंकल्पामध्ये अग्निशमन यंत्रणा बसविण्याकरिता रुपये ५० लक्ष इतकी आर्थिक तरतूद करण्यात आली आहे.

सर्व रुग्णालयांकडे अग्निरोधक यंत्रणा बसविणे व देखभाल दुरुस्ती करणेकामी सदर आर्थिक तरतूद वापरण्यात येणार आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

भातसा धरण प्रकल्पग्रस्तांना बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सेवेत सामावून घेण्याबाबत

(१४) २५९३४ (०४-०१-२०१७) श्री.सुजितसिंह ठाकूर : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) भातसा धरण प्रकल्पग्रस्तांना बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सेवेत सामावून घेण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, महानगरपालिकेने ज्या प्रकल्पग्रस्तांची जमीन संपादित केली आहे अशा प्रकल्पग्रस्तांना सेवेमध्ये अग्रहक्क धोरणान्वये सामावून घेण्याबाबतचे नेमेक धोरण काय आहे,
- (३) असल्यास, गेली ४५ वर्षे प्रकल्पग्रस्त न्याय हक्कासाठी लढा देत असल्याने त्यांच्या प्रलंबित प्रस्तावाबाबत शासनस्तरावर काय कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (१५-०५-२०१७) : (१) मा.मंत्री (म.व पु.) यांचे अध्यक्षतेखालील दिनांक २१/१/२०१४ रोजीच्या बैठकीतील निर्देशानुसार २७ प्रकल्पग्रस्तांना बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सेवेत सामावून घेण्याच्या दृष्टीने जिल्हाधिकारी, ठाणे यांनी २७ प्रकल्पग्रस्तांनी यादी दिनांक

३१/५/२०१४ रोजी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस सादर केली होती. त्यानुसार आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांनी दिनांक १७/६/२०१५ च्या पत्रान्वये सादर प्रकल्पग्रस्तांना बृहन्मुंबई महानगरपालिकेमध्ये नोकरी देणे शक्य नाही असे कळविले आहे.

(२) भातसा धरणाकरीता बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने जमीन संपादन केलेली नाही.

प्रकल्पग्रस्तांची जमीन भातसा धरणाकरिता जलसंपदा विभागाने संपादित केली होती. त्यानुषंगाने जलसंपदा विभागाने ९६ प्रकल्पग्रस्तांना सेवेत सामावून घेतले आहे.

(३) प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसन भातसानगर वसाहतीमधील अनुषंगाने आवश्यक प्रस्ताव जिल्हाधिकारी, ठाणे यांनी दिनांक २५/२/२०१५ च्या पत्रान्वये नगरविकास विभागास सादर केला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

तत्कालिन जिल्हा अधिक्षक, भूमिअभिलेख विभाग नागपूर यांनी केलेला गैरव्यवहार

(१५) २५९५० (३०-१२-२०१६) अॅड.निरंजन डावखरे : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर येथील जिल्हा अधिक्षक, भूमि अभिलेख विभाग (श्री.एस.सी. सुर्यवंशी) यांनी महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ मधील कलम २५७(३) चा गैरवापर करून गैरव्यवहार केल्याचा प्राप्त झालेल्या तक्रारीनुसार सामाईक विभागीय चौकशीमध्ये त्यांनी हद्द व क्षेत्र दुरुस्ती संदर्भातील ४२ अपिल प्रकरणात अधिकाराचा गैरवापर करून आर्थिक गैरव्यवहार केला असल्याचे माहे एप्रिल २०१२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी उपसंचालक, भूमि अभिलेख, नागपूर प्रदेश, नागपूर यांनी केलेल्या चौकशीत ते दोषी असल्याबाबतचा अहवाल दिनांक १५ एप्रिल, २०१३ रोजी संचालक, भूमि अभिलेख, नागपूर व प्रधान सचिव, महसूल विभाग यांना सादर केले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सादर अहवालानुसार संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई न होण्याची कारणे काय आहे व त्याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (०१-०६-२०१७) : (१), (२), (३) व (४) नागपूर येथील जिल्हा अधिक्षक भूमि अभिलेख, श्री.एस.सी. सुर्यवंशी यांनी महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ मधील कलम २५७(३) चा गैरवापर केल्याबाबत माहे एप्रिल, २०१३ मध्ये निदर्शनास आले. त्यानुषंगाने उपसंचालक, भूमि अभिलेख, नागपूर प्रदेश, नागपूर यांनी जमाबंदी आयुक्त, पुणे यांना दिनांक १५ एप्रिल, २०१३ रोजी सादर केलेल्या प्राथमिक चौकशी अहवालाच्या अनुषंगाने श्री.एस.सी. सुर्यवंशी, जिल्हा अधिक्षक भूमि अभिलेख, नागपूर व अन्य संबंधित अधिकारी यांचेविरुद्ध विभागीय चौकशी सुरु करण्यात आली असून चौकशी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. सद्यःस्थितीत चौकशी अधिकारी यांचेस्तरावर कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शाखा भाळवणी (ता.पंढरपूर, जि.सोलापूर) येथे निरा उजवा कालव्यामधून
खरीप हंगामासाठी पाणी सोडणेबाबत**

(१६) २६०४० (१६-१२-२०१६) श्री.दत्तात्रय सावंत, श्री.श्रीकांत देशपांडे : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शाखा भाळवणी (ता.पंढरपूर, जि.सोलापूर) येथे निरा उजवा कालव्यामधून खरीप हंगामासाठी कमी दाबाने पाणी सोडण्यात आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, पूर्ण दाबाने पाणीपुरवठा व्हावा म्हणून सहकार शिरोमणीचे चेअरमन व इतर शेतकरी यांनी दिनांक २१ ऑगस्ट, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास सातारा राज्य मार्गावर रस्ता रोको केल्यावर स्थानिक तहसिलदार यांनी यशस्वी मध्यस्थी करित आंदोलन थांबविले होते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (१२-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

(२) होय.

(३) निरा उजवा कालवा शाखा क्र. २ चा संकल्पित विसर्ग १२० क्युसेक्स आहे. दिनांक ७/८/२०१६ ते १६/९/२०१६ या कालावधीत शाखा क्र. २ मध्ये पूर्ण क्षमतेने विसर्ग सोडून सिंचन पूर्ण करण्यात आले.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शासनाच्या भूमिहीन आदिवासी समाजाच्या लोकांना स्वाभिमान व
सबळीकरण योजनेतर्गत जमीन देण्याबाबतचा प्रस्ताव**

(१७) २६०५७ (३०-१२-२०१६) श्री.सुजितसिंह ठाकूर : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासनाच्या भूमिहीन आदिवासी समाजाच्या लोकांना स्वाभिमान व सबळीकरण योजनेतर्गत जमीन देण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रकरणी प्रस्ताव एकात्मिक आदिवासी विकास अधिकारी, सोलापूर यांच्याकडे दाखल केलेले आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार उक्त प्रलंबित प्रस्तावावर कार्यवाही करून पारधी लोकांच्या हक्कात खरेदीखत करून जमिनी ताब्यात देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विष्णु सवरा (२४-०५-२०१७) : (१) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.भुवायो २००३/प्र.क्र.१४२/का-९, दिनांक २४ फेब्रुवारी, २००४ अन्वये राज्यातील भूमिहीन दारिद्र्य

रेषेखालील आदिवासी कुटुंबाचा आर्थिक स्तर उंचावण्यासाठी शासनाने स्वाभिमान व सबळीकरण योजना सुरु केली आहे.

(२) होय,

एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय, सोलापूर यांच्या कार्यक्षेत्रातील भूम तालुक्यातील २३, बारशी तालुक्यातील ३ व उस्मानाबाद तालुक्यातील २२ असे एकूण ४८ शेतकरी शेतजमीन विक्रीस तयार असल्याचे आणि भुम व बारशी तालुक्यातील ११० लाभाध्यांचे जमीन मिळणेसाठीचे अर्ज एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, सोलापूर कार्यालयास प्राप्त झाले आहेत.

(३) उस्मानाबाद जिल्ह्यातील भूम व बारशी तालुक्यातील शेतक-यांच्या प्राप्त प्रस्तावानुसार जमीन खरेदी करण्याबाबत तालुकास्तरावरील महसूली उपविभागीय अधिकारी यांचे अध्यक्षतेखालील उपसमितीची बैठक घेण्यात आली. त्यावेळी प्राप्त प्रस्तावांमध्ये त्रुटी असल्याचे आढळून आल्याने सदर त्रुटीची पूर्तता करून पुनःश्च बैठक घेण्याची कार्यवाही एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय, सोलापूर यांच्या स्तरावर सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील १० हजार किलोमीटर लांबीच्या रस्त्यांच्या सुधारणासाठी योजना राबविण्याच्या प्रस्तावाबाबत

(१८) २६७४१ (१३-०४-२०१७) श्री.शरद रणपिसे : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील १० हजार किलोमीटर लांबीच्या रस्त्यांच्या सुधारणासाठी रूपये ३० हजार कोटी खर्चाची खाजगी उद्योगांच्या सहकार्याने योजना राबविण्याचा निर्णय दिनांक २९ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास घेण्यात आलेला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, निर्णयाचे स्वरूप काय आहे व खाजगी उद्योजकांचा सहभाग कोणत्या अटी/शर्तीवर असणार आहे,

(३) असल्यास, उक्त योजनेतर्गत कोणत्या निकषांनुसार रस्त्यांचा समावेश करण्यात येणार आहे, सदर कामे केव्हा सुरु करण्यात येणार आहेत व किती कालावधीत पूर्ण करण्याचे नियोजन करण्यात आले आहे,

(४) असल्यास, याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (१-६-२०१७) : (१) राज्यातील रस्त्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील १०,००० कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांची सुधारणा करण्याकरिता केंद्र शासनाच्या हायब्रिड ॲन्युईटी मॉडेल धर्तीवर राज्यात हायब्रिड ॲन्युईटी योजना कार्यान्वित करण्यास दिनांक २९/११/२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे.

(२) हायब्रिड ॲन्युईटी योजनेचे स्वरूप खालीलप्रमाणे आहे.

सदर योजनेमध्ये शासन सहभाग ४०% व खाजगी सहभाग ६०% असा आहे.

उद्योजकाला ६० टक्के पैकी ठराविक रक्कम प्रकल्पाच्या पूर्ततेनंतर १५ वर्षांच्या कालावधीत अदा करावयाची आहे.

प्रकल्पनिहाय बांधकाम कालावधी आणि १५ वर्षांचा निश्चित कालावधी असा प्रकल्पाचा सवलत कालावधी निश्चित करण्यात आला असून प्रकल्पाच्या सवलत कालावधीमध्ये रस्त्यांच्या देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी उद्योजकाची असणार आहे.

(३) व (४) रस्त्याचे महत्व, रस्त्याची वाहतूक वर्दळ, पर्यटन/औद्योगिक स्थळे/महत्वाचे महामार्ग/ लोकसंख्या/ वाहतूक वर्दळ इ.निकष व बाबींचा अभ्यास करून प्रादेशिक विभाग निहाय रस्त्याचा प्राधान्यक्रम ठरवून त्यानुसार सदर रस्त्यांचा हायब्रिड अॅन्युईटी योजनेमध्ये समावेश करण्यात आला आहे. सदर योजनेतील प्रकल्पाचे सविस्तर प्रकल्प अहवालाचे (डीपीआर) काम व प्रारूप निविदा तयार करण्याचे काम प्रगतीत आहे. प्रकल्पांची निविदा प्रक्रिया ई-निविदा पध्दतीने करण्यात येणार आहे. निविदा प्रक्रिया जुलै, २०१७ पर्यंत पूर्ण करून प्रकल्पाचे बांधकाम पुढील १८ ते २४ महिन्यांच्या कालावधीत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

राज्यातील राष्ट्रीय व राज्य महामार्गावर सोयी-सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत

(१९) २६७४२ (१३-०४-२०१७) श्री.शरद रणपिसे : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील राष्ट्रीय महामार्ग व राज्य महामार्गावर प्रवाशांची गैरसोय टाळण्यासाठी पिण्याचे पाणी, हॉटेल, १०० प्रसाधनगृहे बांधण्याची तसेच, अत्यावश्यक साहित्य विक्रीची दुकाने भाडे तत्वावर उपलब्ध करण्याची योजना शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या योजनेचे स्वरूप काय आहे, सदर योजनेनुसार करावयाच्या बांधकामांसाठी किती निधीची आवश्यकता आहे व योजना कोणत्या माध्यमातून राबविण्यात येणार आहे,

(३) असल्यास, सदर योजना कार्यान्वित करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (१-६-२०१७) : (१), (२), (३) व (४) सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारितील राज्यमार्गालगत महिला प्रसाधनगृह व सर्वसामान्य प्रवाशांसाठी जनसुविधा केंद्र बांधण्याबाबत दिनांक २२/६/२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत.

त्यानुसार सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारितील राज्यमार्गालगत साधारणतः १०० कि.मी. अंतरावर एक याप्रमाणे महिला प्रवाशांसाठी प्रसाधनगृह व सर्वसामान्य प्रवाशांसाठी जनसुविधा केंद्र ज्यामध्ये प्रवाशांसाठी सार्वजनिक प्रसाधनगृह, इंटरनेट/ दुरध्वनी सुविधा/ उपहारगृह तसेच खाजगी वाहनांसाठी वाहनतळ इ० बांधण्याचे प्रस्तावित आहे.

सदर प्रसाधनगृह व जनसुविधा केंद्र बांधण्याकरीता (१) इंडियन ऑईल कॉर्पोरेशन लिमिटेड, (२) हिंदुस्थान पेट्रोलियम कॉर्पोरेशन लिमिटेड व (३) भारत पेट्रोलियम कॉर्पोरेशन लिमिटेड या तीन कंपन्यांसोबत सामंजस्य करार करण्याची कार्यवाही प्रगतीत आहे.

नागपूर येथे हॉकर्स झोन तयार करण्याबाबत

(२०) २६८६६ (१३-०४-२०१७) श्री.प्रकाश गजभिये : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपूर येथे दिनांक ३१ जानेवारी, २०१७ पर्यंत हॉकर्स झोन तयार करून रस्त्यावर व्यवसाय करणाऱ्यांना जागा उपलब्ध करून द्यावी असे निर्देश मा.उच्च न्यायालयाने नागपूर महापालिकेला दिले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आतापर्यंत नागपूर येथे किती हॉकर्स झोन तयार करण्यात आले आहेत व किती हॉकर्स झोनला जागा उपलब्ध करून दिली आहे काय,
- (३) असल्यास, आणखी किती हॉकर्स झोन तयार करण्याची प्रक्रिया सुरु आहे व ते हॉकर्स झोन केव्हा तयार करण्यात येणार आहेत,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (१८-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

परंतु शहर फेरीवाला समितीद्वारा घोषित फेरीवाला क्षेत्रात राष्ट्रीय फेरीवाला धोरण अंतर्गत नोंदणीकृत पथविक्रेत्यांना दिनांक ३१ जानेवारी, २०१७ पर्यंत जागा उपलब्ध करून देण्यात येईल असे शपथपत्र मा.उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ येथे दाखल जनहित याचिका क्र.५७/२०१० व रिट याचिका क्र.६२१५/२०१५ करिता नागपूर महानगरपालिकेतर्फे सादर करण्यात आलेले आहे.

(२), (३) व (४) दिनांक २१/१०/२०१३ च्या शासन निर्णयाप्रमाणे गठीत समितीद्वारा ९२ फेरीवाला क्षेत्र घोषित करण्यात आलेली आहेत.

राष्ट्रीय फेरीवाला धोरणांतर्गत नागपूर महानगरपालिका सीमेतील नोंदणीकृत २८८१ हॉकर्सना जागेचे आवंटन करून देण्यात आलेले आहे. परंतु आवंटनाची प्रक्रिया सुरु असताना, मा.उच्च न्यायालयातील न्यायालयीन प्रकरणामध्ये दिलेल्या "जैसे-थे" आदेशामुळे सदरची कार्यवाही थांबलेली आहे.

एक झाड तोडावयाचे असल्यास त्याऐवजी ५ झाडे लावण्याच्या आदेशाबाबत

(२१) २६८६७ (१५-०४-२०१७) श्री.प्रकाश गजभिये : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) कोणत्याही कामासाठी एक झाड तोडावयाचे असल्यास त्याऐवजी ५ झाडे लावावीत असे शासनाचे आदेश असताना आता एक झाड तोडल्यास दोनच झाडे लावावीत असा नवीन अध्यादेश शासनाने काढला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) यामुळे वातावरणातील कार्बनडाय ऑक्साईडचे प्रमाण वाढणार असून वृक्ष प्राधिकरण समितीच्या अधिकारावरही मर्यादा येणार आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, यावर शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे ?

- श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२२-०५-२०१७) :** (१) महाराष्ट्र झाडे तोडण्याबाबत (विनियमन) अधिनियम १९६४ अंतर्गत वृक्षतोड परवानगी देताना तेवढ्या झाडांची तोडण्याची परवानगी दिली तेवढ्याच झाड लावण्याची तरतूद आहे. त्यामुळे एक झाड तोडीच्या बदल्यात त्याजागी दोन किंवा पाच झाडे लावण्याची तरतूद असणे कायद्यान्वये अभिप्रेत नाही.
- (२) वातावरणातील कार्बनडाय ऑक्साईडचे प्रमाण वाढणे किंवा वृक्ष प्राधिकरण समितीच्या अधिकारावर मर्यादा येण्याचा संबंध येत नसल्याने सदर बाब वस्तुस्थितीवर आधारीत नाही.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

नागपूर येथे सिमेंट काँक्रीटच्या रस्त्याची कामे पूर्ण करणेबाबत

- (२२) २६८७० (१३-०४-२०१७) श्री.प्रकाश गजभिये :** सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) नागपूर येथे सिमेंट काँक्रीटचे ३२ रस्ते तयार करण्यासाठी वाहतूक विभागाकडे परवानगी मागण्यात आली असून एक वर्षापूर्वी रस्त्याच्या कामाला सुरुवात करण्यात आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्यापैकी किती रस्त्यांची कामे पूर्ण करण्यात आली आहेत, उर्वरित रस्त्याची कामे अपूर्ण राहण्याची कारणे काय आहेत,
- (३) असल्यास, रस्त्याची कामे अपूर्ण असल्यामुळे वाहतूक कोंडी होऊन नागरिकांना एकेरी रस्त्यांवरून वाहतूकीमुळे प्रचंड त्रास होत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, अपूर्ण असलेल्या रस्त्यांची कामे पूर्ण करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- श्री. देवेंद्र फडणवीस (१८-०५-२०१७) :** (१) नागपूर महानगरपालिकेद्वारा टप्पा-१ मध्ये १२ व टप्पा-२ मध्ये २४ अशा एकूण ३६ रस्त्यांचे सिमेंट काँक्रीटीकरण करण्यासाठी पोलीस वाहतूक विभागाकडून परवानग्या प्राप्त झाल्या असून, त्यानुसार प्रत्यक्ष कामास सुरुवात झालेली आहे.
- (२) टप्पा-१ मधील १२ रस्त्यांपैकी ०७ रस्त्यांची कामे जवळपास पूर्ण झाली असून, इतर किरकोळ कामे प्रगतीपथावर आहेत.

टप्पा-२ मधील २४ रस्त्यांपैकी १४ रस्त्याची कामे जवळपास पूर्ण झाली असून, इतर किरकोळ कामे प्रगतीपथावर आहेत.

कामास विलंब होण्याची कारणे खालीलप्रमाणे आहेत :-

१. भूमिगत सुविधा जसे-विद्युत केबल, जलवाहीनी इ. स्थलांतरित करणे.
२. उन्हाळ्यातील अधिक तापमानामुळे कामे करता येत नसल्याचे बंधन
३. महत्वपूर्ण सण व उत्सवाचे कालावधी दरम्यान कुशल कामगार उपलब्ध न होणे.
४. मेट्रो, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, राष्ट्रीय महामार्ग, स्मार्ट सिटी अंतर्गत शहरातील इतर कामे सुरु असल्याने वाहतूक विभागाशी समन्वय ठेवून टप्प्याटप्प्याने वाहतूक विभागाकडून परवानगी देण्यात येते. प्राप्त परवानगी नुसार रस्त्याची कामे सुरु करण्यात आलेली आहेत.

(३) होय हे खरे आहे. तथापि, वाहतूक सुरळीत सुरु रहावी यासाठी आवश्यकत्या उपाययोजना करण्यात आल्याचे आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका यांच्या अहवालात नमूद करण्यात आलेले आहे.

(४) व (५) उर्वरित रस्त्याची कामे प्रगतीपथावर असून, कार्यादेशात नमूद विहित कालावधीत काम पूर्ण होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक त्या सूचना कंत्राटदारास देण्यात आल्या आहेत.

पुणे जिल्हा नियोजन समिती सदस्यांनी रस्त्यांची कामे जिल्हा परिषदे ऐवजी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे देण्याची केलेल्या मागणीबाबत

(२३) २७१४३ (१५-०४-२०१७) श्री.अनिल भोसले, अॅड.जयदेव गायकवाड, श्री.नरेंद्र पाटील : सन्माननीय नियोजन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे जिल्हा नियोजन समिती (डीपीडीसी) सदस्यांचे विकास कामांचे प्रस्ताव जिल्हा परिषद निधीअभावी मंजूर करित नसल्याने रस्त्यांची कामे जिल्हा परिषदे ऐवजी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे देण्याची मागणी डीपीडीसी सदस्यांनी केली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्हा परिषदेकडून रस्त्यांची कामे निधी नसल्यामुळे रखडली असून रस्त्यांचे प्रस्ताव मान्य होत नाहीत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त डीपीडीसी सदस्यांनी केलेल्या मागणीबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२९-०५-२०१७) : (१) जिल्हा नियोजन अधिकारी, पुणे यांचे कडून प्राप्त माहितीनुसार हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विदर्भातील ३१० गावातील भूजल पातळीत घट झाल्याबाबत

(२४) २७३०५ (१२-०४-२०१७) प्रा.अनिल सोले : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) विदर्भातील ३१० गावातील भूजल पातळी १ मीटरपेक्षा जास्त घट झाल्याचे भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रनेने केलेल्या अहवालावरून दिनांक ११ जानेवारी, २०१७ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून उन्हाळ्यात सदर गावांना पाणी मिळण्याबाबत कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बबनराव लोणीकर (१९-०५-२०१७) : (१) हे खरे आहे. राज्याची भौगोलिक व भूशास्त्रीय स्थिती लक्षात घेता भूजल पातळी ही मोठ्या प्रमाणावर पर्जन्यमानावर अवलंबून असते. सन २०१६ मध्ये पर्जन्यमानातील तुटीचा परिणाम भूजल साठ्यावर झालेला आहे.

यास्तव विदर्भामध्ये माहे ऑक्टोबर, २०१६ मधील निरीक्षण विहिरींच्या भूजल पातळीची मागील पाच वर्षांच्या माहे ऑक्टोबरच्या सरासरीशी भूजल पातळीची तुलना केली असता, या गावांमध्ये १ मीटर पेक्षा जास्त घट आढळून आलेली आहे.

(२) महाराष्ट्र भूजल (विकास व व्यवस्थापन) अधिनियम, २००९ नुसार राज्य भूजल प्राधिकरण यांनी ८० पाणलोट क्षेत्रांमध्ये खोल विहिरी घेण्यास बंदी आणली आहे.

टंचाई निवारणार्थ कार्यक्रमांतर्गत पिण्याच्या पाण्याच्या उपाययोजनांचे अंमलबजावणीचे काम प्रगतीपथावर आहे.

राज्यातील भूजल पातळी वाढविण्यासाठी जलसंधारण कार्यक्रम, जलयुक्त शिवार अभियान तसेच राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम (शाश्वतता) इत्यादी योजना राबविण्यात येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाच्या अधिकाऱ्यांनी केलेल्या गैरव्यवहाराबाबत

(२५) २७३२५ (१२-०४-२०१७) अॅड.जयदेव गायकवाड, श्री.धनंजय मुंडे, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.किरण पावसकर, श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.अनिल भोसले : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महाराष्ट्र प्रदुषण मंडळाच्या अधिकाऱ्यांनी पुणे येथील प्रादेशिक अधिकाऱ्यांसह अन्य अधिकाऱ्यांना एका कचरा वाहतुकदाराकडून रुपये २५ हजाराची लाच स्वीकारताना पकडल्याचे माहे डिसेंबर, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून लाच घेणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. रामदास कदम (२२-०५-२०१७) : (१) होय.

(२) या प्रकरणी संबंधित अधिकाऱ्यांना दिनांक ०८/१२/२०१६ पासून निलंबित करण्यात आले असून सदर दोन्ही निलंबित अधिकाऱ्यांविरुद्ध विभागीय चौकशी प्रस्तावित करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

मा. उच्च न्यायालयाने केंद्र शासनाचे कायदे मराठीत करण्याचे दिलेल्या निदेशाबाबत

(२६) २७३९९ (१२-०४-२०१७) श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.धनंजय मुंडे, श्री.सुनिल तटकरे, श्री.हेमंत टकले, श्री.किरण पावसकर, श्री.जयवंतराव जाधव, श्री.अमरसिंह पंडित, अॅड.निरंजन डावखरे, श्रीमती विद्या चव्हाण, श्री.अनिल भोसले : सन्माननीय मराठी भाषा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) केंद्र शासनाचे कायदे मराठीत करण्याचे निदेश मा. उच्च न्यायालयाने राज्य शासनास माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान दिले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विनोद तावडे (१८-०५-२०१७) : (१) होय.

(२) भाषा संचालनालयामार्फत १७० केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद करण्यात आलेला असून सदर केंद्रीय अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. उर्वरित केंद्रीय अधिनियम संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही भाषा संचालनालयामार्फत सुरु आहे. याचबरोबर ५९६ राज्य अधिनियम मराठीतून प्रसिध्द करण्यात आले असून सदर अधिनियमदेखील शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील रिक्त पदे भरण्याबाबत

(२७) २७४२१ (१२-०४-२०१७) डॉ.अपूर्व हिरे, श्री.संजय दत्त : सन्माननीय राज्य उत्पादन शुल्क मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील मोठ्या प्रमाणात महसुल मिळवून देणाऱ्या राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील निरीक्षक तसेच दुय्यम निरीक्षक या संवर्गातील रिक्त पदे भरण्याची कार्यवाही सुरु आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, निरीक्षक संवर्गातील ५० पदांवर पदोन्नती देणे तसेच नामनिर्देशनाच्या कोट्यातील रिक्त पदांपैकी ३०० पदे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत भरण्याची सुरु असलेली कार्यवाही पुर्ण झाली आहे काय,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहे ?

श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे (२५-०५-२०१७) : (१) होय हे खरे आहे.

(२) सन २०१३-१४ या निवडसूची वर्षात दुय्यम निरीक्षक (गट-क) या संवर्गातील पात्र ४० अधिकाऱ्यांना निरीक्षक (गट-ब) या संवर्गात शासन आदेश दिनांक २७/०३/२०१७ अन्वये पदोन्नती देण्यात आली आहे.

तसेच दुय्यम निरीक्षक संवर्गातील नामनिर्देशनाच्या कोट्यातील ३०० पदे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत भरण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात विशेष आर्थिक क्षेत्रासाठी (सेझ) घेतलेल्या जमिनी विनावार पडून असल्याबाबत

(२८) २७४९१ (१२-०४-२०१७) अॅड.जयदेव गायकवाड, श्री.धनंजय मुंडे, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.किरण पावसकर, श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.अनिल भोसले : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेष आर्थिक क्षेत्रासाठी (सेझ) शासनाने घेतलेल्या जमिनी विनावार पडून असल्याचे माहे जानेवारी, २०१७ च्या दुसऱ्या सप्ताहात निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी कार्यवाही होऊन सदर जमिनीचा योग्य वापर होण्याच्यादृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुभाष देसाई (२९-०५-२०१७) : (१) व (२) राज्यामध्ये राजीव गांधी माहिती तंत्रज्ञान पुणे, केसूडी, फलटण सातारा, कृष्णूर औद्योगिक क्षेत्र, शेंद्रा पंचतारांकित औद्योगिक क्षेत्र या ठिकाणी विशेष आर्थिक क्षेत्र कार्यान्वित करण्यात आलेली आहेत.

तसेच ज्या औद्योगिक क्षेत्रांमध्ये विशेष आर्थिक क्षेत्र स्थापित करण्यात आले आहे. परंतु भूखंडाबाबत उद्योजकांची मागणी प्राप्त होत नसल्यामुळे किंवा विकासकांनी विशेष आर्थिक क्षेत्र विकसित केलेले नाहीत. अशी महामंडळाच्या जागेवरील विशेष आर्थिक क्षेत्र ना-अधिसूचित करण्यासाठी केंद्र शासनास ना हरकत प्रमाणपत्र देण्यात आले आहे. त्यामुळे सदर विशेष आर्थिक क्षेत्र ना-अधिसूचित करण्यास केंद्र शासनाने परवानगी दिल्यानंतर त्या क्षेत्राचा वापर औद्योगिक प्रयोजनासाठी करण्यात येणार आहे त्यामुळे राज्यात गुंतवणूक होऊन रोजगाराच्या संधी निर्माण होणार आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील प्राथमिक शाळांमधील शिक्षकांना डी.एड. वेतनश्रेणी देण्याच्या प्रस्तावाबाबत

(२९) २८००५ (१३-०४-२०१७) डॉ.अपूर्व हिरे : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील प्राथमिक शाळांमधील बी.एड. अर्हता धारक शिक्षकांना प्रशिक्षित समजून त्यांना डी.एड. वेतनश्रेणी देण्याबाबतच्या वित्त विभागास सादर करण्यात आलेल्या प्रस्तावासंदर्भातील माहिती उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही पूर्ण झाली आहे काय,

(२) असल्यास, दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०११ चा शालेय शिक्षण विभागाचा शासन निर्णय आदिवासी विकास विभागाला लागू करण्यासंबंधी कोणता निर्णय घेण्यात आला व त्यानुषंगाने कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विष्णु सवरा (२३-०५-२०१७) : (१) व (२) आदिवासी विकास विभागातील अनुदानित आश्रमशाळांमधील बी.एड. पदवीधर अप्रशिक्षित शिक्षकांना शालेय शिक्षण विभागाच्या दिनांक ११/११/२०११ च्या शासन निर्णयाच्या धर्तीवर डी.एड. प्रशिक्षित शिक्षकांची वेतनश्रेणी लागू करण्याचा प्रस्ताव सादर करण्यात आला होता.

वित्त विभागाने शालेय शिक्षण विभागाच्या दिनांक ११/११/२०११ च्या शासन निर्णयाशी

व सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दिनांक २८/०४/२०१४ च्या शासन निर्णयाशी संबंधित नस्त्या अवलोकनार्थ सादर करण्याच्या सूचना दिल्या आहेत. त्याची पुर्तता करण्यासाठी संबंधित विभागांना विनंती करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

येवला (जि.नाशिक) येथील आदिवासी नागरीक मुलभूत योजनांपासून वंचित असल्याबाबत

(३०) २८२०४ (१५-०४-२०१७) श्री.जयवंतराव जाधव : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) येवला (जि.नाशिक) विधानसभा क्षेत्रातील नागरीकांना आदिवासी उपयोजनेतर्गत घरकुल योजना व इतर विविध वैयक्तिक मुलभूत योजनांचा लाभ मिळण्यासाठी कार्यवाही करण्याचे अपर आयुक्तांनी दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्पास निर्देश देवूनही प्रकल्प अधिकारी कार्यालयाने येथील आदिवासी नागरिकांना मुलभूत योजनांपासून वंचित ठेवले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विष्णु सवरा (१२-०५-२०१७) : (१) मौजे देवळाणे ता.येवला येथील ५५ लाभार्थ्यांची यादी घरकुल योजनेचा लाभ मिळणेसाठी प्राप्त होती. तथापि उक्त ५५ लाभार्थ्यांकडे स्वतःची किंवा शासनाची जागा उपलब्ध नसल्याने सदर लाभार्थ्यांना घरकुलाचा लाभ देता आला नाही. सदर लाभार्थ्यांना पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय घरकुल जागा खरेदी अर्थसहाय योजनेतर्गत घरकुलासाठी जागा उपलब्ध करून देण्याकरीता गटविकास अधिकारी, येवला व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, नाशिक यांना प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, नाशिक यांचेकडून दिनांक १७/०३/२०१७ रोजी पत्र देण्यात आले आहे.

वैयक्तिक लाभाच्या योजनेतर्गत येवला तालुक्यातील लाभार्थ्यांना खालीलप्रमाणे एच.डी.पी.ई पाईप व तेलपंप मंजूर केलेले आहेत.

योजना	२०१४-१५	२०१५-१६	२०१६-१७
एच.डी.पी.ई.पाईप	१७	१०	२०
तेलपंप	०७	२७	०६

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**यवतमाळ जिल्हा परिषद नियोजन समितीकडे विकास कामांचे प्रस्ताव
नियोजन समितीच्या मान्यतेसाठी प्रलंबित असल्याबाबत**

(३१) २८४५७ (१५-०४-२०१७) श्री.खवाजा बेग, श्री.सुनिल तटकरे, श्री.हेमंत टकले, श्री.किरण पावसकर, श्री.रामराव वडकुते, श्री.आनंद ठाकूर, श्री.अनिल भोसले, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.अब्दुल्लाखान दुराणी : सन्माननीय नियोजन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) यवतमाळ जिल्हा नियोजन समितीकडे विकास कामांचे प्रस्ताव ९ महिन्यांपासून नियोजन समितीच्या मान्यतेअभावी प्रलंबित आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार जिल्हा नियोजन समितीकडे प्रलंबित असलेले प्रस्ताव निकाली काढून विकास कामे करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) व (२) जिल्हाधिकारी, यवतमाळ यांच्याकडून प्राप्त माहितीनुसार, यवतमाळ जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण) सन २०१६-१७ अंतर्गत निधी वितरणासाठी इतर जिल्हा रस्ते विकास व मजबुतीकरण या योजनेसाठी रुपये ६००.०० लक्ष तरतूद करण्यात आली आहे. या अनुषंगाने जिल्हा परिषद, यवतमाळ यांच्या कडून रुपये ९००.०० लक्ष किंमतीचा ६२ कामाचा प्रस्ताव जिल्हाधिकारी, यवतमाळ यांच्या कार्यालयास दिनांक २०/०७/२०१६ रोजी सादर करण्यात आला होता. मात्र सदर प्रस्तावातील कामांचे प्रशासकीय मान्यता आदेश व जिल्हा परिषद सर्वसाधारण सभा ठराव जिल्हाधिकारी कार्यालयास दिनांक २०/१२/२०१६ रोजी प्राप्त झाले.

तसेच ग्रामपंचायतीला जनसुविधेसाठी अनुदान या योजनेतर्गत रुपये ६००.०० लक्ष तरतूद करण्यात आली आहे. यानुषंगाने कामांचा प्रस्ताव जिल्हा परिषदेकडून जिल्हाधिकारी कार्यालयास दिनांक २०/०८/२०१६ ला प्राप्त झाला होता. त्यानंतर बदलासह सुधारित प्रस्ताव जिल्हा परिषदेकडून जिल्हाधिकारी कार्यालयास दिनांक ३१/०१/२०१७ रोजी प्राप्त झालेला आहे. आचारसंहितेमुळे निधी वितरण प्रलंबित होते. सदर प्रस्तावांची तपासणी करून जिल्हा परिषदेला निधी वितरीत करण्यात आलेला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

नाशिक महानगरपालिकेच्या रोप लागवड पध्दतीबाबत

(३२) २९२१४ (१३-०४-२०१७) श्रीमती हुस्नबानू खलिफे : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक येथे दहा फुटांचे २१ हजार रोप लागवडीचे उद्दिष्ट गाठण्यासाठी महानगरपालिकेने निवडलेल्या कंपनीकडून उद्दिष्टपूर्तीसाठी वृक्षरोपणाच्या शास्त्रीय पध्दतीला संबंधिताकडून दुर्लक्ष केले जात असल्याचे माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याप्रकरणी शासनाने चौकशी करून शास्त्रीयदृष्ट्या वृक्ष लागवडीची अट बंधनकारक करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (०८-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

मा.उच्च न्यायालयाने नेमलेल्या तज्ञ समितीने शिफारस केल्यानुसार, नाशिक महानगरपालिकेमार्फत वृक्षांची लागवड करण्यासाठी खाजगी एजन्सीची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

तसेच सदर एजन्सीला शास्त्रीय दृष्ट्या वृक्ष लागवड करण्याचे बंधनकारक करण्यात आले असून, लागवड केलेल्या वृक्षांची देखभाल नियमितपणे करण्यात येत आहे. तसेच सदर काम योग्य रितीने व निर्देशानुसार सुरु आहे.

(२) सदर वृक्षरोपणाच्या सद्यस्थितीबाबतचे सर्वेक्षण सामाजिक वनीकरण विभाग यांचेमार्फत प्रगतीपथावर आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात शासकीय कर्मचाऱ्यांना सी.एल.ए. (शहर पुरक भत्ता) ची थकबाकी मिळण्याबाबत

(३३) २९३५१ (१५-०४-२०१७) श्री.परिणय फुके : सन्माननीय वित्त मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात शासकीय कर्मचाऱ्यांना सहावे वेतन आयोग सन २००६ पासून लागू करण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सी.एल.ए. (शहर पुरक भत्ता) आजपर्यंत पाचव्या वेतन आयोगाप्रमाणे शासकीय कर्मचाऱ्यांना देण्यात येत आहे तो सहाव्या वेतन आयोगाप्रमाणे केव्हा देण्यात येणार आहे,

(३) असल्यास, सी.एल.ए. (शहर पुरक भत्ता) च्या थकबाकीबद्दल शासनाने कोणता निर्णय घेतला आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०५-०५-२०१७) : (१) होय, हे खरे आहे,

(२) याबाबत निर्णय झालेला नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

आर्णी (जि.यवतमाळ) या नगरपालिकेकरिता नवीन इमारत बांधणेबाबत

(३४) २९४८९ (१३-०४-२०१७) श्री.खवाजा बेग : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आर्णी (जि.यवतमाळ) या ग्रामपंचायतीस नगरपालिकेचा दर्जा सन २०११ मध्ये प्राप्त होवूनही सदर नगरपालिकेचा कारभार जुन्या इमारतीत सुरु आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर इमारत जुनी असल्याने कोसळण्याची शक्यता निर्माण झाली असून ती नगरपरिषदेचे लोकप्रतिनिधी व कर्मचारी यांचेसाठी अपुरी पडत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले तदनुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेन्द्र फडणवीस (१६-०५-२०१७) : (१), (२) व (३) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद आर्णी, जि.यवतमाळ यांच्या अहवालानुसार हे खरे आहे.

आर्णी नगरपरिषदेमार्फत नविन इमारत बांधणेकरीता नविन जागेबाबतचा प्रस्ताव तयार करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

जळगांव व धुळे जिल्ह्यात आयटी हब सुरु करण्याबाबत

(३५) २९६३२ (१५-०४-२०१७) श्रीमती स्मिता वाघ : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) खान्देशातील जळगांव व धुळे जिल्ह्यात आयटीशी संबंधित अभ्यासक्रम चालविणारी महाविद्यालये असून या जिल्ह्यात आयटी हब नसल्याने येथील तरुणांना नोकरीकरिता पुणे-मुंबई येथे जावे लागते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खान्देश विभागात आयटी हब सुरु करण्याकरिता शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुभाष देसाई (२९-०५-२०१७) : (१) होय. हे खरे आहे.

(२) व (३) महाराष्ट्र शासनाने "माहिती तंत्रज्ञान व माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यभूत सेवा धोरण-२०१५," हे दिनांक २५/०८/२०१५ रोजी जाहिर केले आहे. सदर धोरणामध्ये अतिरिक्त चटईक्षेत्र, मुद्रांक शुल्कात सूट, विद्युत शुल्कात सूट इ. आर्थिक व आर्थिकेतर सवलतीचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. सदर धोरणांतर्गत उद्योजकांकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास त्यावर उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

जळगांव जिल्ह्यात स्वस्त धान्य खरेदी केंद्रे बंद असल्याबाबत

(३६) २९६३३ (१३-०४-२०१७) श्रीमती स्मिता वाघ : सन्माननीय अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जळगांव जिल्ह्यात २१ पैकी फक्त चारच धान्य खरेदी केंद्र सुरु असून सदर केंद्रात काळी ज्वारी खरेदी केली जात नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, इतर १७ स्वस्त धान्य खरेदी केंद्र बंद असण्याची कारणे काय आहेत,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीचे निकर्ष काय आहेत, त्यानुषंगाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीश बापट (२२-०५-२०१७) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) जळगाव जिल्ह्यात २१ स्वस्त धान्य खरेदी केंद्रापैकी ४ केंद्रावर धान्याची आवक झाल्याने उर्वरित केंद्रे बंद करण्यात आली होती.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

उप समिती पाचोरा भडगांव तर्फे (जि.जळगांव) गिरणा तापी जनविकास पर्यावरण संस्थेने अवैध वृक्षतोड थांबविण्याबाबत

(३७) २९६३८ (१५-०४-२०१७) श्रीमती स्मिता वाघ : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) उप समिती, पाचोरा भडगांव तर्फे (जि.जळगांव) गिरणा तापी जनविकास पर्यावरण संस्थेने मोठ्या प्रमाणावर होणारी अवैध वृक्षतोड थांबविण्यात यावी तसेच मोठ्या प्रमाणावर झाडे लावून ती जगविण्याबाबत मा. वने मंत्री यांना माहे ऑक्टोबर, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निवेदन दिले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या निवेदानानुसार शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) हे खरे आहे.

(२) धुळे वनवृत्तामध्ये जळगाव, धुळे, नंदुरबार, यावल व मेवासी असे एकूण ५ प्रादेशिक वनविभाग असून धुळे वनवृत्ताचे कार्यक्षेत्र जळगाव, धुळे व नंदुरबार या तीन जिल्ह्यात मोडते. यापैकी जळगाव जिल्ह्यातील तीन तालुक्यातील क्षेत्र आदिवासी बहूल क्षेत्रात येते. तर उर्वरित बारा तालुक्यातील क्षेत्र गैर आदिवासी क्षेत्र आहे. धुळे वनवृत्तातील चांगल्या प्रतीचे जंगल हे आदिवासी बहूल क्षेत्रात असून गैर आदिवासी क्षेत्रातील वने ही कमी घनतेची असून सदर क्षेत्रामध्ये होणारी वृक्षतोड ही अत्यल्प आहे व साधारणपणे सरपणाकरीता केली जाते.

आदिवासी वनक्षेत्रावर अतिक्रमण करण्याकरीता सामुहिकरित्या प्रयत्न करण्यात आले आहेत. त्यामुळे वृक्षतोडीच्या प्रमाणात काहीअंशी वाढ झाली होती. तसेच वनकर्मचाऱ्यांवरही हल्ले करण्याच्या घटनांमध्येही वाढ झाली.

धुळे वनवृत्तामध्ये एक राज्य राखीव दलाची तुकडी ठेवण्यात आली आहे. तसेच क्षेत्रिय कर्मचाऱ्यांना एसएलआर रायफल व पिस्टल देण्यात आलेल्या आहेत. याशिवाय वनवृत्तामध्ये ४ गस्ती पथक असून त्यांचा उपयोग नियमित गस्ती व वनसंरक्षण करीता केला जातो. गावात संयुक्त वनव्यवस्थापन समित्यांचे सहकार्य प्राप्त करून घेऊन त्यांचे सदस्यासोबत गस्तीचा कार्यक्रम राबविला जातो. वनसंवर्धन व वनसंरक्षण कामात उत्कृष्ट काम करणाऱ्या समित्यांना पुरस्कार देण्यात येतो. सरपणाकरीता वनावरील अवलंबन कमी व्हावे या दृष्टीने वनाशेजारील गावामधील कुटुंबाना सवलतीच्या दरात एलपीजी गॅस कनेक्शन व गॅस सिलेंडरचा

पुरवठा करण्यात येतो. तसेच ग्रीन आर्मीचे सदस्याचे नोंदणीचे काम सुध्दा सुरु करण्यात आले आहेत. याशिवाय वृक्षतोडीबाबत माहिती मिळण्याकरीता हॅलो फॉरेस्ट दुरध्वनी २४ तास १९२६ कार्यान्वित आहे. तसेच मागील ५ वर्षांमध्ये ३ कोटी ८१ लाख रोपांची लागवड केली असून त्यांची जोपासना करण्याकरिता जनतेमध्ये मोठ्या प्रमाणावर जनजागृती निर्माण करून संगोपनामध्ये लोकांचा सहभाग प्राप्त करून घेण्यात आला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पंढरपूर (जि.सोलापूर) शहरातील नगरपालिकेच्या ऐतिहासिक
इमारतीची दुरवस्था झाल्याबाबत**

(३८) २९७८७ (१३-०४-२०१७) श्री.रामहरी रुपनवर : सन्माननीय मुख्यमंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पंढरपूर (जि.सोलापूर) शहरात चंद्रभागा नदी परिसरात बांधण्यात आलेल्या नगरपालिका इमारतीस यावर्षी १०० वर्षे पूर्ण होत असून मात्र, सद्यस्थितीत या ऐतिहासिक इमारतीची अत्यंत दुरवस्था झाली असून या वास्तूचा वापर नगरपालिकेकडून गोडावून म्हणून केला जात असल्याचे माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरील इमारत शतक महोत्सवी वर्षात पदार्पण करित असूनही या इमारतीच्या दुरुस्तीकडे संबंधित विभाग दुर्लक्ष करित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरील इमारतीची नव्याने डागडुजी करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. देवेंद्र फडणवीस (०९-०५-२०१७) : (१), (२) व (३) सुमारे १७ वर्षांपूर्वी नगरपरिषद कार्यालयाचे मिरची पटांगण येथील नविन इमारतीत स्थलांतर करण्यात आले असून जुनी नगरपरिषद इमारत त्यावेळेपासुन यात्रा अनुषंगिक साहित्य ठेवण्यासाठी गोडाऊन म्हणुन वापरण्यात येत आहे.

सदर इमारतीच्या नुतनीकरणाबाबतचा प्रस्ताव पंढरपूर नगरपरिषदेने सर्वसाधारण सभेपुढे मंजुरीसाठी सादर केला आहे. सर्वसाधारण सभेची मंजुरी प्राप्त होताच नुतनीकरणाची कार्यवाही करून इमारत कार्यान्वित करण्यात येत असल्याचे मुख्याधिकारी यांनी नमुद केले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रस्त्यांच्या विकासासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत

(३९) २९९१६ (१५-०४-२०१७) श्री.नारायण राणे : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रस्त्यांच्या विकासासाठी रुपये १५०० कोटी उपलब्ध करून देण्यात येतील असे सिंधुदुर्ग जिल्ह्याचे पालकमंत्री यांनी माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान जाहीर केले होते, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, यासाठी निधीची तरतूद करण्यात आली आहे काय,
(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (३१-०५-२०१७) : (१) सन २०१६-१७ मध्ये सिंधुदुर्ग जिल्ह्यासाठी रुपये १४३२.१७ कोटी एवढ्या रकमेची कामे मंजूर करण्यात आली आहेत.
(२) व (३) सन २०१६-१७ या आर्थिक वर्षामध्ये रुपये ९८००.२४ लाख इतका निधी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रस्ते विकासासाठी उपलब्ध करून देण्यात आला आहे.
(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नांदेड जिल्ह्यात मुद्रा योजनेचे कर्जवाटप बँकाकडून होत नसल्याबाबत

(४०) २९९३५ (१७-०४-२०१७) श्री.अमरनाथ राजूरकर : सन्माननीय नियोजन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) नांदेड जिल्ह्यातील मुद्रा योजनेतर्गत अंतर्भूत असलेल्या बँकाकडून सुशिक्षित बेरोजगारांना रुपये ५० हजार ते रुपये ५ लाखापर्यंत व रुपये ५ लाख ते १० लाखापर्यंत शिशु या हेड खाली कर्ज वाटप करणे बंधनकारक असतांना सुध्दा बऱ्याच बँका बेरोजगारांची कर्ज प्रकरणे मंजूर करीत नसल्याचे माहे डिसेंबर, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून संबंधित बँकांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२५-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

बँका योग्य कर्ज प्रकरणांना कर्ज वाटप करत आहेत. बँकांमार्फत मुद्रा योजनेतर्गत १५ जानेवारी, २०१७ पर्यंत एकूण ७, ५३१ कर्ज प्रकरणांना खालीलप्रमाणे रुपये १०९.७२ कोटी इतके कर्ज वाटप झाले आहे.

- (i) शिशु गट - ४३२१ कर्ज प्रकरणांना रुपये १६४१.४८ लक्ष
(ii) किशोर गट - ३००१ कर्ज प्रकरणांना रुपये ७६८७.७३ लक्ष
(iii) तरुण गट - २०९ कर्ज प्रकरणांना रुपये १६४२.४१ लक्ष
(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**ताडोबा व्याघ्र प्रकल्पाच्या कोअर भागात नियमांचे उल्लंघन करून
डांबरी रस्त्याचे काम केल्याबाबत**

(४१) २९९८० (१५-०४-२०१७) श्री.जगन्नाथ शिंदे : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) व्याघ्र प्रकल्पासाठी तयार करण्यात आलेल्या नियमानुसार प्रकल्पाच्या कोअर भागात पक्के बांधकाम करता येत नाही व तसे करायचे असल्यास राष्ट्रीय व्याघ्र संरक्षण प्राधिकरणाची रितसर परवानगी घेणे बंधनकारक आहे, हे खरे आहे काय

(२) असल्यास, ताडोबा व्याघ्र प्रकल्पाच्या कोअर भागात कोणतीही पूर्व परवानगी न घेता नियमाचे उल्लंघन करून मोहर्ली प्रवेशद्वार ते ताडोबा तलावापर्यंत असलेल्या सुमारे ३० किमी लांबीच्या डांबरी रस्त्याचे काम वन विभागाने नव्याने करून घेतल्याचे माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हेही खरे आहे काय

(३) सदरहू बांधकाम करताना विविध मशिन्स व मजूर यांची वर्दळ कोअर भागात सुरू असल्याने तसेच नव्या रस्त्यामुळे वन्यजीवांना त्रास होण्याचा आक्षेप वन्यजीव कार्यकर्ते यांनी घेतला असून या संपूर्ण नियमबाह्य कामाची सखोल चौकशी होवून संबंधित दोषीविरोधात कारवाई करण्याची मागणी मा.वनमंत्री, मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्याकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) होय हे खरे आहे.

(२) व (३) हे खरे नाही.

सर्व्हे ऑफ इंडियाद्वारे तयार करण्यात आलेल्या १९८० पूर्वीच्या टोपोशिटमध्ये जे रस्ते दाखविलेले आहे व त्या रस्त्याचे जे प्रकार दाखविलेले आहे अशा रस्त्यामध्ये अस्तित्वात असलेल्या रुंदीमध्ये दुरुस्ती व मजबुतीकरण करण्याकरीता वन संवर्धन अधिनियम १९८० अंतर्गत केंद्र शासनाच्या पूर्व परवानगीची गरज नाही. तसेच संरक्षित क्षेत्रातील रस्त्यांसाठी राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळाच्या परवानगीची आवश्यकता नाही.

ताडोबा व्याघ्र प्रकल्पाच्या कोअर भागातील मोहर्ली ते ताडोबा हा २०.०० किमी डांबरी रस्ता पूर्वीपासून अस्तित्वात आहे. सदर रस्ता दुरुस्तीचे कामात कोणत्याही नियमांचे किंवा वनसंवर्धन अधिनियम १९८० अंतर्गत तरतुदीचे उल्लंघन करण्यात आलेले नाही.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात जागतिक दर्जाचे रस्त्यांचे जाळे निर्माण करण्याचा निर्णय घेतला असल्याबाबत

(४२) ३०३५७ (१५-०४-२०१७) श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात प्रत्येक पावसाळ्यात रस्त्यांची होणारी दुरवस्था, रस्त्यांवरील खड्डे भरण्यावर दरवर्षी होणारा १५०० कोटींचा खर्च यातून मार्ग काढण्यासाठी येत्या दोन वर्षात जागतिक दर्जाचे सुमारे १० हजार कि.मी. लांबीचे रस्त्यांचे जाळे निर्माण करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला असल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, त्यासाठी जागतिक निविदा मागविण्यात येत असून माहे मार्चमध्ये ही कामे सुरू होतील व दोन वर्षात ती पूर्ण होतील याशिवाय १५ वर्षे या रस्त्यांच्या देखभाल दुरुस्तीची जबाबदारी ठेकेदारांवरच राहणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या रस्त्यांचा दर्जा चांगला होण्यासाठी डीपीआर तयार करण्यापासून अटी ठरविणे, करारनामा करणे, इ.कामांबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. चंद्रकांत पाटील (३१-०५-२०१७) : (१) राज्यातील रस्त्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारितील १०,००० कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांची सुधारणा करण्याकरिता केंद्र शासनाच्या हायब्रिड ॲन्युईटी मॉडेल धर्तीवर राज्यात हायब्रिड ॲन्युईटी योजना कार्यान्वित करण्यास दिनांक २९/११/२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे.

(२), (३) व (४) हायब्रिड ॲन्युईटी योजनेतर्गत प्रकल्पांची जाहीर निविदा मागविण्यात येत असून ती प्रक्रिया ई-निविदा पध्दतीने करण्यात येणार आहे.

उक्त योजनेतर्गत प्रकल्पांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल, करारनामा व अटी निश्चित करण्यासाठी जाहीर निविदेद्वारे तज्ञ सल्लागारांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. सदर नियुक्त तज्ञ सल्लागारांकडून प्रकल्पांचे सविस्तर प्रकल्प अहवालाचे (डीपीआर) काम व प्रारूप निविदा तयार करण्याचे काम प्रगतीत आहे. निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून प्रकल्पाचे काम दोन वर्षांत पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

प्रकल्पाच्या सवलत कालावधीमध्ये रस्त्यांच्या देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी उद्योजकाची असणार आहे.

राज्यात केरोसिन दुकानदारांना तोटा होत असल्याबाबत

(४३) ३०४५७ (१२-०४-२०१७) श्री.आनंदराव पाटील : सन्माननीय अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात केरोसिन दुकानदारांना फक्त १० टक्के कोटा मिळत असल्याने जागाभाडे, कर भांडवल व्यवस्थापन खर्च यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर तोटा सहन करावा लागत असल्याचे माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी मार्ग काढण्यासाठी शासनाने गॅस वाटप करावे, गोवा शासनाच्या धर्तीवर तांदळाला प्रति किलो दोन व गव्हाला प्रतिकिलो ७५ पैसे कमिशन द्यावे, न्यायमूर्ती वाधवा समितीच्या शिफारशी स्वीकाराव्यात अशा आशयाचे निवेदन अखिल भारतीय स्वस्त धान्य दुकानदार, केरोसिन परवाना धारक महासंघाने मा.मुख्यमंत्री यांना सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून महासंघाने केलेल्या मागण्यांवर निर्णय घेण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीश बापट (२३-०५-२०१७) : (१) व (२) केरोसिन परवानाधारकांना १० टक्के केरोसिन कोटा मिळत असल्यामुळे जागाभाडे, व्यवस्थापन खर्च विचारात घेता मोठ्या प्रमाणावर तोटा सहन करावा लागत असल्याचे निवेदन शासनास प्राप्त झाले आहे. केरोसिन परवानाधारकांमार्फत गॅस वितरण करणे, गोवा शासनाच्या धर्तीवर धान्याला कमिशन देणे, न्यायमूर्ती वाधवा समितीच्या शिफारशी स्विकारणे इत्यादी स्वरूपाच्या मागण्या सदर निवेदनाद्वारे करण्यात आल्या होत्या.

(३) केरोसिन परवानाधारकांना वितरणासाठी गॅस देण्याची तरतूद नसल्याने सदर मागणी मान्य करण्यात आलेली नाही.

रास्तभाव दुकानदारांना गहू व तांदळासाठी रु.७०/- प्रति क्विंटल कमिशन देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

बीड स्मशानभूमी विकास कामांचा निधी खर्च करणेबाबत

(४४) ३०५४६ (१५-०४-२०१७) श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय नियोजन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड जिल्हा नियोजन समितीने सन २०१५-१६ मध्ये स्मशानभूमीसाठी रुपये २ कोटी १० लाखाचा निधी मंजूर केला होता, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच दिनांक ३ जानेवारी, २०१७ रोजी वा त्यासुमारास झालेल्या जिल्हा नियोजन समितीच्या बैठकीत सदर निधी खर्चाचा ठराव होवुनही निधी खर्च झालेला नाही, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१५-०५-२०१७) : (१), (२), (३) व (४) जिल्हाधिकारी, बीड यांचेकडून प्राप्त माहितीनुसार सन २०१५-१६ मध्ये जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण) अंतर्गत जिल्हा परिषदेकडील ग्राम पंचायतींना जनसुविधांसाठी विशेष अनुदान या योजनेकरीता रुपये ३.६६ कोटी इतका निधी मंजूर झाला होता. या योजने अंतर्गत ६५ गावांच्या दहन/दफन भूमीची बांधकामे करण्याचा प्रस्ताव जिल्हा नियोजन समितीस सादर करण्यात आला. तथापि, दिनांक २० जून, २०१६ रोजी झालेल्या बैठकीत सदर प्रस्तावास मान्यता प्राप्त होऊ शकली नाही. तदनंतर दिनांक ३ जानेवारी, २०१७ रोजी झालेल्या बैठकीत सर्व जिल्हा परिषद सदस्यांच्या शिफारशी विचारात घेऊन यादी तयार केली नसल्याने सर्व जिल्हा परिषद सदस्यांच्या शिफारशी विचारात घेऊन यादी तयार करून प्रस्ताव मान्यतेस्तव सादर करण्याबाबत पालकमंत्री तथा अध्यक्ष, जिल्हा नियोजन समिती, बीड यांनी सुचित केले. तथापि, या प्रकरणी अध्यक्ष, जिल्हा परिषद, बीड यांनी उच्च न्यायालय औरंगाबाद खंडपीठ येथे याचिका दाखल केली असून प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे.

मनरेगा योजनेतील गैरव्यवहाराबाबत

(४५) ३०५५० (१७-०४-२०१७) श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय रोजगार हमी योजना मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे शिवणी (ता.जि.बीड) येथील महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामिण रोजगार हमी योजनेतर्गत वैयक्तिक जलसिंचन विहिर व शेतकऱ्यांच्या कामात रुपये ४,३२,३१५/- अपहार प्रकरणी फौजदारी गुन्हा नोंद करण्याचे आदेश होवुनही गुन्हा नोंद झालेला नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, तांत्रिक मुदयांचा आधार घेवून प्रशासन फौजदारी गुन्हा नोंद करण्यास दुर्लक्ष करित आहेत, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून गुन्हा नोंदीबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयकुमार रावल (०६-०६-२०१७) : (१), (२), (३) हे खरे नाही.

चौकशी करून सदर प्रकरणात पोलीस स्टेशन पिंपळनेर गु.र.नं.१२९/२०१७ दिनांक ३/५/२०१७ रोजी गुन्हा नोंद करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यात गेल्या वर्षभरात जंगलाला लागलेल्या आगीमुळे
हजारो हेक्टर जमिनीची हानी झाल्याबाबत**

(४६) ३०५९१ (१७-०४-२०१७) श्रीमती स्मिता वाघ : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील वन विभागात गेल्या वर्षभरात ४ हजार ३९७ आगीच्या घटना घडल्या त्यात ३४ हजार ४७९ हेक्टर वनक्षेत्र जळाल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच जंगलात विविध अनेक कारणांनी आगी लागतात, वन विभागाकडे ३७८ फायर ब्लोअर असून वनरक्षकाकडे ५४२ स्मार्ट फोन देण्यात आलेले असूनही सदर आगीचे प्रमाण कमी झालेले नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत जवळपासच्या नागरिकांना लोकशिक्षण देऊन जागृती करणे आवश्यक असून सदर काम वन विभागाकडून प्रभावीपणे होत नाही, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, तदनुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) सन २०१६ मध्ये ४६४१ आगीच्या घटना घडलेल्या आहेत व त्यात ३५, ८३८.९४ हेक्टर एवढे वनक्षेत्र जळाले आहे.

(२) वनविभागाकडे ६३३ फायर ब्लोअर असून क्षेत्रिय कर्मचाऱ्यांना ८६०२ स्मार्ट फोन

पुरविण्यात आलेले आहेत. जंगलात विविध कारणांनी आगी लागत असतात. आगीच्या घटना घडल्यावर वनक्षेत्र जळीताचे नुकसान कमी होण्यासाठी वनविभागात प्रयत्नशील असतो. त्यामुळे वनवणवा वेळेच्या वेळी नियंत्रण होत असल्यामुळे आगीचे प्रमाण कमी झालेले नाही असे म्हणणे वस्तुस्थितीस अनुसरून ठरत नाही.

(३) वनवणव्याचे वनावर होणारे दुष्परिणाम तसेच जंगलाचे मानवी जीवनातील महत्व पटवून देण्याकरीता जनजागृती, जाहीरात ई द्वारे प्रसिध्दी करण्यात येते. तसेच वनपरिक्षेत्र अधिकारी ग्रामसभा घेतात. भिंती पत्रके चिकटवून आगीमुळे होणारे नुकसान पटवून सांगतात. स्थानिक नागरिकांना लोकशिक्षण देऊन जनजागृती करण्यात येते.

(४) व (५) क्षेत्रिय अधिकारी त्यांचे कार्य क्षेत्रात घडणाऱ्या आगीच्या घटना संबंधाने वनगुन्हे नोंदवितात. त्यानुरूप विहित कार्यपध्दतीनुसार कार्यवाही केली जाते. प्रकरणी शासन स्तरावरून देखील अहवाल/आढावा घेण्यात येतो. तसेच गरजेनुसार अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येते. त्यामुळे प्रकरणी चौकशी/कार्यवाहीचा प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात अंत्योदय व बीपीएल कार्डधारकांना शिधावाटप दुकानावर साखर मिळण्याबाबत
(४७) ३०६१६ (१२-०४-२०१७) श्री.नारायण राणे : सन्माननीय अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात मागील सहा महिन्यांपासून अंत्योदय व बीपीएल कार्डधारकांना शिधावाटप दुकानावर साखर मिळत नसल्याचे माहे फेब्रुवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून बाजारात साखरेच्या वाढलेल्या किंमतीवर नियंत्रण आणून शिधावाटप दुकानात साखर विक्री करण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात वा येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीश बापट (०१-०६-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

दगड धानोरा (ता.नेर, जि.यवतमाळ) येथे सागवानाची झाडे तोडणाऱ्या व्यक्तीवर कारवाई करण्याबाबत

(४८) ३०६६० (१५-०४-२०१७) श्री.रामहरी रुपनवर : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) दगड धानोरा (ता. नेर, जि. यवतमाळ) येथे ग्रामपंचायतीने वृक्षारोपण करून लावलेले सागवानाचे झाडे तोडणाऱ्या व्यक्तीवर कारवाई करण्याबाबत तक्रार केली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून तलाठी, मंडळ अधिकारी तसेच महसूल तहसिलदार यांच्यावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

(२) तहसील कार्यालय, नेर येथे तक्रार प्राप्त झाली नाही. परंतु, मंडळ अधिकारी, तलाठी यांना तक्रारीची माहिती मिळताच सविस्तर चौकशी करून त्यांनी स्थळ निरीक्षण पंचनामा करून दिनांक १४/९/२०१६ रोजी श्री.शशीकुमार काशीनाथजी गांवडे, ग्रामपंचायत सदस्य यांना नोटीस काढून बोलाविण्यात आले त्यांनी दिनांक १५/९/२०१६ रोजी दाखल केलेल्या लेखी जबाबानुसार नायब तहसिलदार, महसूल नेर यांनी वस्तुस्थिती पाहण्याकरीता दिनांक ३०/११/२०१६ रोजी मोक्यावर जाऊन स्थळ निरीक्षण व आजुबाजूचे लोकांचे बयान नोंदविण्यात आले. त्यानुसार शासकीय जमिनीवर असलेले २ सागवान झाड अज्ञात व्यक्तीने तोडले असल्याचे पंचासमक्ष सांगितले. यावरून सागवान झाडे नेमके कोणी तोडले याचा बोध होत नसल्याने मंडळ अधिकारी/तलाठी यांनी सादर केलेला अहवाल हा पुर्णपणे चुकीचा असल्याचा व अपूर्ण माहितीचा आधारे केला आहे असा निष्कर्ष काढण्यात येऊन प्रकरणात दिनांक २३/१२/२०१६ रोजी नायब तहसिलदार, नेर यांचेकडून अंतिम आदेश पारीत करण्यात येऊन प्रकरण खारीज केले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

नांदेड जिल्ह्यात शतकोटी लागवडी योजनेतर्गत लावण्यात आलेली वृक्ष करपल्याबाबत

(४९) ३०७०७ (१७-०४-२०१७) श्री.अमरनाथ राजूरकर : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड जिल्ह्यात सन २०१५-१६ मध्ये शतकोटी लागवड योजनेतर्गत ६ लाख, ६२ हजार वृक्षांची लागवड करण्यात आलेली असून यावर्षी सरासरीपेक्षा अधिक पाऊस होवूनही अधिकाऱ्यांच्या दुर्लक्षामुळे लागवड केलेल्या वृक्षांचे योग्य संगोपन झाले नसल्यामुळे १ लाख ६५ हजार वृक्ष करपल्याची बाब माहे जानेवारी, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०५-०६-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

सन २०१५-१६ मध्ये (सन २०१५ च्या पावसाळ्यात) शतकोटी वृक्ष लागवड योजनेतर्गत २२.२५ लाखात रोपांचे उद्दिष्ट ठरविण्यात आले. त्यापैकी २२.२४ लाख रोपे लागवड करण्यात आली. सदर लागवड केलेल्या रोपांपैकी माहे ऑक्टोबर, २०१६ अखेर जिवंत रोपांची संख्या १४.७२९ लक्ष रोपे असून जिवंत रोपांची टक्केवारीचे प्रमाण ६६.२२ टक्के इतके आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

सावंतवाडी तालुक्यातील विविध ग्रामीण भागातील परिसरात वन्यप्राण्यांकडून हल्ल्यांच्या प्रमाणात वाढत होत असल्याबाबत

(५०) ३०७२८ (१७-०४-२०१७) श्री.प्रविण दरेकर : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील सावंतवाडी येथील विविध ग्रामीण भागातील परिसरात वन्यप्राण्यांकडून हल्ल्यांच्या प्रमाणात वाढ होत असल्याचे दिनांक २३ डिसेंबर, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, यामुळे शेतकऱ्यांना नुकसानीची भरपाई मिळते, परंतु वन्यप्राण्यांचा त्रास सहन करावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, तालुक्यातील वन्यप्राणी मानव संघर्षाच्यादृष्टीने हा प्रकार गंभीर असून भविष्यात याचा पर्यावरणाच्या संतुलनावरही परिणाम होण्याची शक्यता आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०५-२०१७) : (१) सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात सन २०१६-१७ मध्ये मानव वन्यप्राणी संघर्षात मनुष्य जखमीच्या ५, शेतपिक नुकसानीच्या ७५१ तर पशुधन हानीच्या ८२ घटना निदर्शनास आल्या असून प्रचलित शासन निर्णयाच्या तरतूदीनुसार संबंधितास नुकसानभरपाई म्हणून अनुक्रमे रक्कम रु. ६.१८ लक्ष, ७६.१४ लक्ष तर रु. ७.७६ लक्ष अदा करण्यात आली आहे.

(२) होय हे खरे आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) व (५) मानव वन्यप्राणी संघर्ष रोखण्यासाठी खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात येतात.

- मानव वन्यप्राणी संघर्ष रोखण्याच्या दृष्टीने वनअधिकारी व कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यात येते.
- या क्षेत्रातील तज्ज्ञ व्यक्तींकडून प्रात्यक्षिकांसह मार्गदर्शन करण्यात येते.
- वन्यप्राण्यांना वनक्षेत्रात पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्यासाठी उपाययोजना केल्या जातात.
- वनांवरील अवलंबन कमी करण्याच्या दृष्टीने सबसिडीवर एलपीजी गॅस शेगडी व सिलेंडर पुरवठा केला जात आहे.
- परिक्षेत्रस्तरावर क्षेत्रीय अधिकारी व कर्मचारी यांचेमार्फत नियमित गस्त करण्यात येते.
- ग्रामीण भागात विविध माध्यमातून जनजागृती करण्यात येते.
- वन्यप्राण्यांचे होणारे संभाव्य हल्ल्यापासून योग्य ती खबरदारी घेणेच्या अनुषंगाने जाहीर आवाहनाच्या प्रती ग्रामपंचायत कार्यालय तसेच सार्वजनिक ठिकाणी लावणेत आल्या आहेत.

- वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यात मृत झालेल्या व्यक्तीच्या कादेशीर वारसास, संबंधित जखमी व्यक्तीस, शेतपिक नुकसानी प्रकरणी संबंधित शेतकऱ्यास तसेच पशुहान हानी प्रकरणी संबंधित पशुधनाच्या मालकास प्रचलित शासन निर्णयान्वये नुकसान भरपाई अदा करण्यात येते.

विधान भवन :
मुंबई.

उत्तमसिंग चव्हाण
सचिव,
महाराष्ट्र विधानपरिषद.

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर करण्यात आली आहे.

मुद्रण : शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.